Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 2 **Wilno, 1 Lutego 1938 r.** **Rok XV**

W DNIU IMIENIN
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
PROF. DR IGNACEGO MOŚCICKIEGO
MŁODZIEŻ SZKOLNA, NAUCZYCIELSTWO I ADMINISTRACJA SZKOLNA OKRĘGU WILEŃSKIEGO SKŁADAJĄ NAJLEPSZE ŻYCZENIA ORAZ WYRAZY HOŁDU I CZCI NAJDOSTOJNIEJSZEMU SOLENIZANTOWI

TREŚĆ

11

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa

—o—

OKÓLNIK Nr 104

z dnia 9 grudnia 1937 r. (II S-9783/37)

w sprawie filmów i aparatów filmowych w szkołach średnich ogólnokształcących.

W związku z zarządzeniami Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 czerwca 1937 roku Nr Szt. 2544/37 w sprawie oceny typów aparatów filmowych dla szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 232) i z dnia 7 października 1937 r. Nr Szt. 2720/37 w sprawie filmu szkolnego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 poz. 387) Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zmienia częściowo treść okólnika nr 62 z dnia 7 lipca 1936 r. (Nr II S-4130/36) w sprawie filmu szkolnego, a w szczególności treść punktu 11 tegoż okólnika w następujący sposób:

1. Ministerstwo ustanawia trzy kategorie filmów szkolnych:

a) kategorię A, obejmującą filmy o charakterze pomocy szkolnej, których wyświetlanie według ustalonego przez Ministerstwo planu obiegowego obowiązuje wszystkie państwowe szkoły średnie ogólnokształcące, posiadające aparat filmowy zakwalifikowany przez Ministra W. R. i O. P. zgodnie z p. 9 niniejszego okólnika;

b) kategorię B, obejmującą filmy, które mają również charakter pomocy szkolnej, lecz nie będą ujęte w stały plan obiegowy i pozostawione będą do swobodnego wyboru i stosowania przez szkoły, posiadające odpowiedni aparat filmowy;

c) kategorię C, obejmującą krótkometrażowe filmy o charakterze ogólnokształcącym i wychowawczym, pozostawione również do swobodnego wyboru i wyświetlania przez szkoły, wszelako nie na lekcjach, lecz poza lekcjami szkolnymi. Filmy wszystkich trzech kategorii będą mogły być wyświetlane w szkołach tylko wówczas, gdy zostaną zakwalifikowane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako dozwolone do użytku zbiorowego w szkołach średnich ogólnokształcących i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa. Innych filmów na terenie szkoły średniej ogólnokształcącej wyświetlać nie wolno.

2. W skład kategorii A wchodzi filmoteka używana obecnie w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących a złożona z 40 filmów o charakterze pomocy naukowej, wymienionych w przytoczonym wyżej okólniku. Filmoteka ta będzie w zasadzie odnawiana corocznie przez wymianę czterech filmów dotychczasowych na filmy nowe, a nadto będzie w miarę możności powiększana ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb liceów ogólnokształcących i pedagogicznych.

3. Do stosowania filmów kategorii A w charakterze pomocy szkolnej według ustalonego planu obiegowego, obowiązane są wszystkie państwowe szkoły średnie ogólnokształcące, wymienione w przytoczonym powyżej okólniku, oraz wszystkie inne państwowe szkoły średnie ogólnokształcące, o ile nabędą na własność odpowiedni aparat filmowy. Nie dotyczy to szkół, korzystających z aparatów filmowych, użyczonych im przez odnośne firmy na pewien okres próbny.

Filmy kategorii A wypożyczać mogą również szkoły prywatne, posiadające odpowiedni aparat.

4. Ponieważ filmy kategorii A stanowią własność Polskiej Agencji Telegraficznej, przeto wszystkie szkoły średnie ogólnokształcące wypożyczać je mogą jedynie od Polskiej Agencji Telegraficznej (Warszawa, ul. Królewska 10).

5. Opłata za wypożyczenie poszczególnych filmów kategorii A wynosić będzie dla szkół państwowych 6 zł, a dla szkół prywatnych — ze względu na zwiększone koszta administracyjne — wynosić może 7 zł. Opłaty pokrywać będzie Ministerstwo za te szkoły państwowe, dla których nabyło lub nabędzie aparaty kinematograficzne. Inne szkoły państwowe, które nabędą aparaty z własnych funduszów oraz szkoły prywatne pokrywać będą również z własnych

funduszów koszta związane z wypożyczaniem filmów.

6. Filmy kategorii B, stanowiące również pomoc naukową, przeznaczoną do wyświetlania na lekcjach, lecz nie objęte stałym planem obiegowym, będą pozostawione szkołom do swobodnego wyboru i stosowania w nauczaniu, przy czym stosowanie to powinno pozostawać w ścisłym związku z programem i tokiem nauczania poszczególnych przedmiotów. Filmy te wypożyczać mogą państwowe szkoły średnie ogólnokształcące również wyłącznie od Polskiej Agencji Telegraficznej za taką samą opłatą, jak filmy kategorii A; opłaty należne za ich wypożyczanie wszystkie szkoły uiszczać będą z własnych funduszów pod adresem Polskiej Agencji Telegraficznej.

Szkoły prywatne mogą filmy kategorii B wypożyczać także od firm prywatnych.

7. Filmy kategorii C przeznaczone są do wyświetlania poza lekcjami szkolnymi. Wybór ich pozostawiony jest również swobodnemu uznaniu dyrekcji szkół; ponadto pozostawia się także wszystkim szkołom średnim ogólnokształcącym możność wypożyczania ich nie tylko od Polskiej Agencji Telegraficznej, lecz i od innych firm i osób, za opłatą ustaloną w wymienionym powyżej zarządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Opłaty te uiszczać będą same szkoły pod adresem firmy wypożyczającej.

8. W związku z wyświetlaniem filmów kategorii C Ministerstwo zaleca szkołom, by dążyły do podniesienia estetycznej kultury młodzieży w zakresie sztuki filmowej za pomocą urządzania pogadanek, związanych z treścią i artystyczną stroną filmów — pod kierunkiem nauczycieli, interesujących się tym zagadnieniem i posiadających odpowiednie przygotowanie.

9. Państwowe szkoły średnie ogólnokształcące będą mogły nabywać aparaty filmowe wyłącznie za pośrednictwem Polskiej Agencji Telegraficznej i to jedynie spośród typów, które zostaną zakwalifikowane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako pomoc szkolna do użytku zbiorowego w szkołach i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym. W związku z tym Ministerstwo oceni pewną ilość aparatów celem umożliwienia szkołom wyboru typu,który im najbardziej będzie odpowiadał. Nadto Ministerstwo będzie wyznaczać i ogłaszać w Dzienniku Urzędowym maksymalne ceny aparatów oraz ich części dodatkowych i wymiennych; szkoły mogą zabiegać o obniżenie tych cen w bezpośrednich pertraktacjach z firmą dostarczającą, zwłaszcza o ile nabywać będą aparaty za gotówkę lub na kredyt jednoroczny.

Szkoły prywatne nabywać mogą aparaty filmowe spośród wymienionych typów także od firm prywatnych, ceny zaś tych aparatów, o ile szkoły prywatne nabywać je będą na spłaty ratalne, mogą być podniesione, jednakowoż nie więcej, jak o 15% w stosunku do cen przez Ministerstwo ustalonych. Ceny ustalone przez Ministerstwo obejmują również koszta dostawy do szkół zarówno aparatów, jakoteż części dodatkowych i wymiennych.

Dyrekcje zakładów, nabywające aparaty filmowe, powinny każdy aparat poddawać przy odbiorze dokładnemu zbadaniu pod względem stanu i sprawności. Instalacji aparatów dokonywać powinny osoby fachowe, bądź miejscowe bądź skierowane za osobną dopłatą przez Polską Agencję Telegraficzną lub inne zainteresowane firmy. Polska Agencja Telegraficzna jako firma sprzedająca aparaty udzielać będzie szkołom gwarancji półtorarocznej oraz zobowiązana jest do opieki nad ich konserwacją. Nabyty aparat szkoła państwowa powinna wciągnąć do księgi inwentarzowej.

10. Ze względu na doniosłość filmu jako pomocy naukowej Ministerstwo w przeciągu najbliższych lat zaopatrzy własnym kosztem w aparaty filmowe pewną ilość państwowych szkół średnich ogólnokształcących a przede wszystkim zakłady „przydzielone“ do t. zw. zakładów macierzystych — według rozdzielnika, załączonego do okólnika nr 62 z dnia 7 lipca 1936 r. (Nr II S-4130/36).

Innym państwowym szkołom średnim ogólnokształcącym Ministerstwo zaleca w miarę możności nabywanie aparatów filmowych z własnych funduszów, przeznaczonych na pomoce naukowe z uwzględnieniem ważności poszczególnych pomocy oraz z zastosowaniem odpowiedniej kolejności w ich nabywaniu. O zamiarze nabycia aparatu należy zawiadomić Ministerstwo; kupno może nastąpić dopiero po otrzymaniu z Ministerstwa decyzji zatwierdzającej. Zgłoszenia powinny być przedstawiane Mini-

sterstwu za pośrednictwem Kuratorium w terminie do 1 marca każdego roku.

Równocześnie Ministerstwo zachęca szkoły prywatne zarówno do nabywania aparatów, jako też do stosowania filmów w nauczaniu szkolnym; o nabyciu aparatu dyrekcja szkoły obowiązana jest za pośrednictwem Kuratorium zawiadomić Ministerstwo.

11. W związku z powyższym Ministerstwo poleca szkołom, by jak najściślej stosowały się do odnośnych zarządzeń w szczególności zaś, by korzystały z nadesłanych im filmów w myśl wskazówek, zawartych w instrukcji, dołączonej do okólnika z dnia 7 lipca 1936 r. Zgodnie z treścią punktu 10, wymienionego okólnika zechcą Kuratoria w dalszym ciągu poświęcić filmowi szkolnemu baczną uwagę, gromadzić spostrzeżenia oraz podawać je Ministerstwu do wiadomości.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński.*

*

12

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa.

OKÓLNIK Nr 105

z dnia 9 grudnia 1937 r. (Szt-4653/37)

w sprawie aparatów filmowych dla szkół.

W związku z zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 czerwca 1937 r. (Nr Szt-2544/37) w sprawie oceny typów aparatów filmowych dla szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 8, poz. 232), tudzież w związku z okólnikiem Nr 104 z dnia 9 grudnia 1937 r. w sprawie filmu szkolnego (II S-9783/37) Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadamia, że uznaje za dozwolone do użytku zbiorowego w szkołach jako pomoc naukowa wymienione poniżej typy aparatów filmowych, ustalając zarazem ceny maksymalne zarówno aparatów, jako też zapasowych części wymiennych i dodatkowych, łącznie z dostawą do szkół.

I.

Aparat firmy „Kodak" (Warszawa, Pl. Napoleona 1), typu „Kodascope, model E" (nr Szt-3275/37).

1. Aparat niemy firmy „Kodak" typu „Kodascope model E nr 3445" . . . . zł 391.—

Uwagi: Aparat powyższy nie nadaje się do udźwiękowienia; może służyć do wyświetlania filmów niemych oraz dźwiękowych jako niemych; przystosowany jest do prądu stałego i zmiennego o napięciu 100—250 V przy użyciu opornicy.

2. Części wymienne i dodatkowe:

a) Opornica na napięcie 120—250 V zł 60.50

b) Lampa projekcyjna („Mazda") 400 W na napięcie 100—125 V „ 44.—

c) Lampa projekcyjna („Mazda") 750 W na napięcie 100—125 V „ 55.—

d) Obiektyw f = 22 mm, f : d = 2,5 „ 55.—

e) Obiektyw f = 50 mm, f : d = 1,6 „ 88.—

II.

Aparaty filmowe firmy „Powszechne Towarzystwo Elektryczne A. E. G." (Warszawa, Mazowiecka 7) typu „Movector Super" (nr Szt-3356/37).

1. Aparat niemy typu „Movector Super 16. K. 12350 D Z B" . . . . zł 1.035.—

2. Urządzenie dźwiękowe „ 1.621.50

3. Aparat dźwiękowy typu „Movector Super 16 G. 13183 B" bez futerału) . . . . „ 2.656.50

Uwagi: Aparat, wymieniony pod 1, przystosowany do prądu stałego i zmiennego o napięciu 100—250 V, może służyć do wyświetlania filmów niemych oraz dźwiękowych, jako niemych; nadaje się do udźwiękowienia.

4. Części wymienne i dodatkowe:

a) Futerał na aparat dźwiękowy zł 60.—

b) Lampa projekcyjna („Osram") 375 W na napięcie 75 V . . . „ 45.10

c) Obiektywy („Agfa Lucellar") f = 50 mm, f : d = 1,7; f = 35 mm, f : d = 0,95 (1,1) i f = 65 mm, f : d = 1,6 (1,7) po . . . . . „ 92.40

d) Części w urządzeniu dźwiękowym:

1) lampa wstępna 70504 . . . „ 35.20
2) lampa końcowa 71403 . . . „ 39.05
3) lampa prostownicza 74301 . „ 14.30
4) lampa głośnikowa 75301 . . „ 27.28
5) lampa do fotokomórki 75220 „ 17.16
6) fotokomórka 70123 . . . . „ 165.—

III.

Aparaty filmowe firmy Siemens & Halske (Berlin, Siemens & Halske Aktiengesellschaft Wernerwerk F. — Warszawa, Biuro Techniczno-Handlowe Zygmunt Grabowski, Wilcza 29) typu „Siemens — Standard — Projektor T" (Nr Szt. 4506/37).

1. Aparat niemy typu „Siemens — Standard — Projektor T. L. Nr 97532 zł 845.25

2. Urządzenie dźwiękowe „ 1.552.50

3. Aparat dźwiękowy typu „Siemens-Standard -Projektor T. L. Nr 97532 „ 2.397.75

Uwagi: Aparat wymieniony pod 1, przystosowany do prądu stałego i zmiennego o napięciu 100—250 v przy użyciu opornicy, może służyć do wyświetlania filmów niemych oraz dźwiękowych jako niemych; nadaje je się do udźwiękowienia.

4. Części wymienne i dodatkowe:

a) Opornica . . . . zł 11.—

b) Obiektywy („Meyer") f=5 cm, f : d=1,8; f=3,5 cm, f : d=2; f=65 cm, f : d=2 po . . . . „ 66.—

c) Komplet narzędzi do aparatu zł 115.—

d) Lampa projekcyjna („T.L. Siemens") 200 W na napięcie 50 v „ 27.50

e) Części w urządzeniu dźwiękowym:

1. lampa wstępna . . . . . „ 35.20
2. lampa końcowa . . . . . „ 39.05
3. lampa prostownicza . . . „ 14.30
4. lampa głośnikowa . . . . „ 27.28
5. ton-lampa . . . . „ 17.16
6. fotokomórka. . . . . . . „ 165.—

IV.

Aparat filmowy firmy „Victor Animatograph Corporation" (Davenport, Iowa, U.S.A. — Warszawa, Lwowska 7) model „Animatophone 25 A. C." (nr Szt—3860/37.

1. Aparat dźwiękowy typu „Animatophone, model 25 A.C." łącznie z pryzmatem . . . . zł 2.346.50

Uwagi: Aparat ten produkcji amerykańskiej przystosowany wyłącznie do prądu zmiennego 100—120 V (na żądanie 100—250 V), winien być wyposażony w pryzmat niezbędny do wyświetlania filmów produkcji europejskiej.

2. Części wymienne i dodatkowe:

a) Lampa projekcyjna („Mazda") 500 W na napięcie 100—120 V zł 28.57

b) Lampa projekcyjna („Mazda") 750 W na napięcie 100—120 V „ 33.23

c) Obiektywy: f=6.35 cm, f : d= =1,65; f = 7,62 cm, f : d=2; f=8,89 cm, f : d=2,5; f=10,16 cm, f : d = 4,5 po . . . . „ 102.02

d) Części w urządzeniu dźwiękowym:

1) 5 lamp metalowych do wzmacniacza 10 W . . . . „ 34.98
2) fotokomórka . . . . . . „ 58.30
3) lampa do fotokomórki 8½ V 4 Amp. . . . . „ 6.41
4) lampa-pilot 6 W na napięcie 115 V . . . . „ 0.88

V.

Aparat filmowy firmy „Zeiss Ikon“ (Drezno — J. Segałowicz, Warszawa, Moniuszki 2) typu „Kinox — N“ (nr Szt—3917/37).

1. Aparat niemy typu „Kinox—N“ zł 1.029.25

Uwagi: Aparat nie nadaje się do udźwiękowienia. Celem możności wyświetlania filmów dźwiękowych jako niemych aparat winien być wyposażony w bębenki o ząbkach jednostronnych. Aparat przystosowany jest do prądu stałego i zmiennego o napięciu 100—140 V i 200—250 V.

2. Części wymienne i dodatkowe:

a) Transformator uniwersalny na napięcie 100—250 V . . . . . zł 30.80

b) Lampa projekcyjna 375 W na napięcie 75 V . . . . „ 36.85

c) Obiektywy:

1) „Kinostar“ f=5 cm; 1 : 1,8 „ 62.15

2) „Alinar“ f=5 cm; 1 : 1,4 . . „ 133.65

3) „Alinar“ f=3,5 cm; 1 : 1,8 „ 89.76

4) „Alinar“ f=7 cm; 1 : 1 . . . „ 224.40

d) Kufer do aparatu . . . . . „ 39.60

e) Przewijaczka na 120/250 m. . „ 22.55

f) Szpula na 120 m . . . . . „ 8.47

VI.

Aparat filmowy firmy Juliusz Caboche & Co (Warszawa, Al. Jerozolimska 31) typu „Ditmar Nr 3488 t. 2960“ (Wiedeń) (Nr Szt—4445/37).

1. Aparat niemy typu „Ditmar“ Nr 3488, t. 2960 . . . . zł 669.30

Uwagi: Aparat przystosowany jest do prądu stałego i zmiennego o napięciu 100—250 V; nie nadaje się do udźwiękowienia. Celem możności wyświetlalania filmów dźwiękowych jako niemych aparat winien być wyposażony w bębenki o ząbkach jednostronnych.

2. Części wymienne i dodatkowe:

a) Lampa projekcyjna 250 W na napięcie 120 V lub 220 V . . zł 35.64

b) Lampa projekcyjna 400 W na napięcie 120 V lub 220 V . . „ 54.51

c) Obiektywy: f=35,2 mm, 1 : 1,6; f=50,3 mm, 1 : 1,6; f=65 mm, 1 : 1,6 po . . . . „ 69.30

d) Szpula 60-metrowa . . . . . „ 1.98

e) Szpula 120-metrowa . . . . „ 3.96

f) Sklejarka . . . . „ 7.92

g) Przewijaczka ze sklejarką . . „ 89.10

h) Ekran 2-metrowy w ramie . „ 103.95

Naczelnik Wydziału:

(—) Dr Wł. Zawistowski.

*

13

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa
Dnia 5 stycznia 1938 r.
Nr II W—10548/37.

Propaganda wstrzemięźliwości od alkoholu w szkołach.

W związku z organizowanym przez Polską Ligę Przeciwalkoholową w dniach 1—8 lutego 1938 r. „Tygodniem Propagandy Trzeźwości“ Ministerstwo zarządza, by w miesiącu lutym 1938 r. zwrócono uwagę młodzieży szkół powszechnych i średnich na zagadnienie alkoholizmu i potrzebę jego zwalczania. Może to nastąpić albo drogą odpowiedniej pogadanki przeprowadzonej na całej lub części lekcji przez opiekuna klasy, lub wyznaczonego nauczyciela, albo wykładu, wygłoszonego dla całej młodzieży lub jej grup złożonych z kilku klas, albo też drogą umieszczenia w szkole afiszów bądź ulotek propagandowych, napisów zawierających okolicznościowe sentencje. Wygłoszenia wykładów powinni się

podjąć lekarze szkolni, lub interesujący się zagadnieniem nauczyciele.

Równocześnie Ministerstwo podaje do wiadomości, że podobnie jak w latach ubiegłych Polska Liga Przeciwalkoholowa w Poznaniu (Podgórna 12b) ogłasza celem zachęcenia uczniów do głębszego zajęcia się zagadnieniem alkoholizmu konkurs z nagrodami za najlepsze opracowanie tematu: „Trzeźwość warunkiem dobrobytu“. Spośród prac zakwalifikowanych, a nadesłanych w liczbie najwyżej 2 z każdej klasy do 1 kwietnia 1938 r. pod adresem Polskiej Ligi Przeciwalkoholowej wybierze komisja fachowa złożona z grona nauczycieli abstynentów najlepsze i wyróżni je nagrodami w postaci książek. Wynik konkursu poda Liga Kuratoriom i zainteresowanym szkołom do wiadomości.

W szkołach powszechnych konkurs należy ograniczyć do uczniów (nic) klasy IV w szkołach st. I-go; klasy VI w szkołach st. II-go, VI i VII w szkołach st. III-go.

W załączeniu podaje się bibliografię, mogącą służyć do opracowania zagadnienia zarówno nauczycielom jak uczniom.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr M. Pollak.*

*

Bibliografia.

*) nadaje się dla młodzieży
**) nadaje się dla starszej młodzieży.

I. Wydawnictwa treści ogólnej traktujące o alkoholizmie.

Duchowicz Bronisław dyr. — O napojach alkoholowych i alkoholizmie. *) Z 20 rycinami. Lwów—Warszawa. 1931, str. 91, c. zł 2.—.

Skiba Mikołaj — Wykłady o alkoholizmie. Z 48 rycinami w tekście. **). Lwów 1929, str. 140, c. zł 2.50 (Obejmuje całość zagadnienia).

Ks. Niesiołowski Kazimierz — Sprawa alkoholizmu w zarysie. Poznań 1937 r. 50 gr. Nakł. Katol Zw. Abstynentów *).

II. Alkoholizm jako klęska społeczna.

Bunge Dr — Zatrucie alkoholem i zwyrodnienie. Poznań, 1927, str. 31, c. 0.20.

Wachholz prof. dr — Alkoholizm a przestępstwo. Kraków 1927, Str. 16. c. 0.50.

III. Alkoholizm, a życie gospodarcze.

Skiba Mikołaj — Alkoholizm, jako zagadnienie gospodarcze w Polsce. **) Warszawa 1932, str. 80, c. 1.50.

IV. Alkohol a zdrowie.

Chodźko Witold dr — Alkoholizm, a umieralność mężczyzn. Warszawa 1935, str. 7, **).

Gantkowski P. prof. dr — Próba analizy obecnych podstaw naukowych walki z alkoholizmem. Warszawa 1934. Str. 7, c. 0.20.

„Na straży zdrowia“. Miesięcznik pod red. red. dr M. Kasprzaka. Nr 10 z r. 1936 *) poświęcony sprawie alkoholizmu. Liczne rysunki. Str. 16, c. 0.20.

Szulc Gustaw dr — Czy alkohol jest pożywieniem? Warszawa 1934. Str. 10, c. 0.20.

Skokowska Rudolfowa Maria dr — Alkoholizm i gruźlica. Warszawa 1929. Str. 11.

Wroczyński Czesław dr — Alkoholizm i chorobowość wśród kolejarzy. **) Warszawa, 1932, str. 8, c. 0.30 (traktuje nie tylko o kolejarzach).

„Rocznik Psychiatryczny“ Nr XVI (poświęcony zagadnieniu alkoholizmu). Warszawa 1931, str. 209, c. zł 5.00.

V. Alkoholizm, a życie psychiczne.

Konorski J. dr i Miller S. dr — Działanie alkoholu na korę mózgową z punktu widzenia fizjologii. Warszawa 1937, str. 12.

Piotrowski Al. dr — Wpływ wyskoku na umysł, wolę oraz na życie moralne człowieka. Poznań, 1929. str. 12, c. 0.10.

VI. Zagadnienie alkoholizmu na terenie szkoły.

Duchowicz Bronisław dyr. — Dlaczego i w jaki sposób szkoła powinna walczyć z alkoholizmem. Poznań 1928, s. 84.

Gogulska Helena — Nauczycielstwo i klęska alkoholizmu. Warszawa 1931, s. 4, c. 0.05.

Hrabin Kazimierz dyr. — Narkomanie w szkole (I. Alkoholizm. II. Eteryzm. Z 16 tablicami wykresów w tekście). Z przedmową doc. dr Szulca. Warszawa 1934, str. 32, c. zł 1.—.

Hruzewicz-Nieczaj Jarosław dr — Alkoholizm wśród dzieci szkół powsz. ujęty liczbowo. Mies. „Trzeźwość“ nr z marca i czerwca 1937 r.

Szymański Jan — Alkoholizm jako czynnik zwyrodnienia rasy, a szkoła. Warszawa 1928, str. 8, c. 0.20. (Druk w „Szkole Specjaln.“).

Ulbricht W. — Szkoła, a zagadnienie alkoholizmu. Spolszczyli M. A. Niesiołowscy. Poznań 1929, str. 144, c. zł 2.

VII. Alkoholizm, a sport.

Dauphin Paul dr—Sport i alkoholizm (przekład z francuskiego rękopisu) **). Warszawa 1937, str. 4, c. 0.05.

Szulc Gustaw doc. dr — Alkohol, a zagadnienie wychowania fizycznego. **). Warszawa 1936, str. 7, c. 0.20.

Szymański Jan — Sport i alkoholizm. Mies. „Trzeźwość“ — lipiec 1937.**).

VIII. Inne publikacje.

Dediowa M. R. prof. — Odpowiedzialne stanowisko kobiety w walce z alkoholizmem. **). Poznań 1935, str. 11, c. 0.10.

Gogulska Helena — Czuwaj—harcerzu! Warszawa 1933, str. 10, c. 0.20. *).

Obszerniejszą bibliografię podaje „Katalog składnicy wydawnictw przeciwalkoholowych Towarzystwa „Trzeźwość" w Warszawie — Warszawa 1938, który wspomniane Towarzystwo (Warszawa, Oboźna 4 m. 28) wysyła na żądanie bezpłatnie.

*

14

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa
Dnia 12 stycznia 1938 r.
Nr II P—11379/37.

Wydawanie duplikatów świadectw szkolnych.

W związku z zapytaniem jednego z Kuratoriów, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, iż pismo okólne Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 20 października 1936 r. Nr I Praw—2072/109/36 w sprawie wydawania duplikatów świadectw szkolnych odnosi się również do duplikatów świadectw szkół powszechnych z tym jednak, iż: a) w punkcie 4 powołanego pisma okólnego w miejsce uprawnień Kuratorium wchodzi Inspektorat Szkolny;

b) ustęp przedostatni dotyczący pobierania taksy (opłat) nie odnosi się do szkolnictwa powszechnego, ponieważ w szkołach powszechnych wspomniane taksy nie są pobierane.

Sprawę opłat stemplowych od duplikatów świadectw normuje okólnik nr 45 z dnia 19 maja 1936 r. (I R—4454/35), którego wytyczne stosować należy także do duplikatów świadectw szkół powszechnych.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr M. Pollak.*

*

15

Warszawa, dnia 25 czerwca 1937 r.

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. V. 6228/1/37.

Do
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 340) oraz instrukcji wszystkich Ministrów z dnia 15 czerwca 1937 r. o stosowaniu tego rozporządzenia (Monitor Polski z dnia 25 czerwca 1937 r. Nr 143, poz. 238) uprasza się o zwrócenie uwagi wszystkim podległym nadzorowi Ministerstwa władzom, instytucjom i zakładom, których należności są ściągane przez urzędy skarbowe w trybie administracyjnym, na nowe obowiązki wynikające z powołanych na wstępie przepisów.

Ministerstwo Skarbu pragnie równocześnie zwrócić uwagę, że w szczególności wierzyciele obowiązani są stosować, poczynając od dnia 1 lipca 1937 r., nowe druki załączone do wspomnianej instrukcji, a zwłaszcza nowy druk tytułu wykonawczego. Niezależnie od tego spoczywa na wierzycielach — w myśl tejże instrukcji — obowiązek prowadzenia spisów tytułów wykonawczych i przesyłania tytułów wykonawczych już zaopatrzonych w numery wraz z odpowiednimi kartami spisów.

W razie niezastosowania się wierzyciela do tych wymogów, tytuły wykonawcze będą przez władze skarbowe zwracane.

Numerem tytułu wykonawczego jest numer bieżący spisu tytułów wykonawczych danego wierzyciela (§ 4 ust. 3 omawianej instrukcji) łamany przez cyfrę oznaczającą kolejny numer teczki tegoż wierzyciela w wykazie akt urzędu skarbowego oraz przez cyfrę oznaczającą rok kalendarzowy wystawienia tytułu. Celem ułatwienia wierzycielom wpisywania w otok numeru tytułu wykonawczego kolejnego numeru teczki wierzyciela w wykazie akt urzędu skarbowego, Ministerstwo Skarbu zarządziło okólnikiem z dnia 25 czerwca 1937 r. Nr D. V. 6198/1/37, aby

urzędy skarbowe podały każdemu z wierzycieli, po pierwszej nadesłanej przez wierzyciela po dniu 1 lipca 1937 r. (w następnych latach po dniu 1 stycznia każdego roku) partii tytułów wykonawczych, numer jego teczki.

Zarazem Ministerstwo Skarbu prosi o zachęcenie wierzycieli do korzystania z instytucji wierzycieli zastępczych (§ 5 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr 62 poz. 580 w brzmieniu znowelizowanym).

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr J. Lubowicki.*

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa
Dnia 21 lipca 1937 r.
Nr IR—5876/37.

Zmiana rozporządzenia o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

Wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu z dnia 25 czerwca 1937 r. Nr D. V. 6228/1/37 w sprawie obowiązków, wynikających z rozporządzenia o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, Ministerstwo przesyła do wiadomości i stosowania.

w. z. Naczelnika Wydziału:

(—) *M. Jaworski*

Radca.

KURATORIUM OKRĘGU
SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO
Dnia 11 stycznia 1938 r.
Nr OR—27817/37.

W związku z powyższym na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 27 lipca 1937 r. Nr B. P. 12586/Gosp./37 zawiadamiam, że druki do instrukcji egzekucyjnej (wierzycielskiej), ogłoszonej w Nr 143 Monitora Polskiego z roku 1937 poz. 238, należy zamawiać bezpośrednio w Drukarni Państwowej.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

*

16

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 20 stycznia 1938 Nr O. 37330/37.

do PP. Inspektorów Szkolnych i Kierowników publicznych szkół powszechnych w Okręgu

w sprawie telefonizacji wsi.

Polska Poczta, Telegraf i Telefon realizując hasło telefonizacji wsi postawiła sobie za najbliższe zadanie przyłączenie wszystkich sołectw i szkół powszechnych do sieci telefonicznej.

Akcja ta przyniesie cały szereg korzyści tak Państwu, jak i społeczeństwu, zwłaszcza na ziemiach północno-wschodnich Rzeczypospolitej słabiej zaludnionych i o gorszych środkach komunikacyjnych.

Przede wszystkim telefon znacznie usprawni administrację gminną, pozwoli na szybsze, załatwianie spraw i ułatwi kontakt wójta z sołtysami.

Zasadniczej poprawie ulegnie również stan bezpieczeństwa (pożarowy i inne) wpływając dodatnio na stan gotowości obronnej Państwa.

Telefonizacja naszych ziem leży niewątpliwie również w interesie turystyki, która posiada tu dogodne warunki rozwoju, i która może stać się dla ludności poważnym źródłem dochodu.

Z akcji tej osiągnęłyby również niewątpliwe korzyści szkoły, mając ułatwione znacznie porozumienie się między sobą, czy też z inspektoratami szkolnymi.

Opłaty wstępne i instalacyjne za przyłączenie sołectw i szkół powszechnych do sieci telefonicznej są następujące: przed rozpoczęciem robót, na rachunek należności — 10%; jeżeli reszta nie przekracza 300 zł, ma być płatna w 10-ciu ratach miesięcznych; jeżeli przekracza 300 zł — w 20-tu ratach miesięcznych.

W razie dostarczenia przez gminy słupów, furmanek oraz robotników niewykwalifikowanych — opłaty te ulegają odpowiedniej obniżce.

Zarówno sołectwa, jak i szkoły powszechne mogą być przyłączone do central telefonicznych na warunkach abonamentu zwykłego lub towarzyskiego.

Cechy abonamentu towarzyskiego są następujące:

a) grupa towarzyska może być utworzona w dwójkę, w trójkę lub najwyżej w czwórkę.

b) wysokość abonamentu towarzyskiego zależy od ilości udziałowców danej grupy towarzyskiej (im więcej udziałowców, tym niższe są opłaty abonamentowe). W porównaniu zaś z opłatami za abonament zwykły — opłaty za abonament towarzyski są niższe o 20—50%.

c) Opłaty za konserwację linii poza I strefą oblicza się przy abonamencie towarzyskim w-g tej zasady, że każdy z udziałowców płaci za tę część linii, z której korzysta wspólnie z innymi udziałowcami, należność, podzieloną przez ilość udziałowców, korzystających z danej części linii oraz za część linii, która służy do jego wyłącznego użytku — całkowitą należność (poz. 1, ust. 3 pkt. „d" taryfy telefonicznej).

Akcja telefonizacji wsi przyczyniająca się niewątpliwie do kulturalnego i gospodarczego rozwoju środowisk wiejskich zasługuje ze wszech miar na poparcie.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

*

17

ZARZĄDZENIE

z dnia 14 stycznia 1938 r. Nr O. 44132/37 r.

w sprawie szkolnych kół Polskiego Białego Krzyża.

Na podstawie okólnika M. W.R. i O.P. z dnia 18 listopada 1937 r., Nr 101 (II.W.10471/37) zezwalającego na zakładanie szkolnych kół młodzieży Polskiego Białego Krzyża na zasadach podanego niżej regulaminu, polecam P. P. Inspektorom Szkolnym, Dyrektorom (Kierownikom) szkół rozwinięcie na terenie szkół tej ważnej akcji, mającej za zadanie krzewienie wśród młodzieży szkolnej idei pomocy w pracach kulturalno-oświatowych dla żołnierza polskiego.

z p. Kuratora Okręgu Szkolnego:

(—) *J. Lubojacki*

Naczelnik Wydziału.

Regulamin Szkolnych Kół Polskiego Białego Krzyża. (P. B. K.)

§ 1. Szkolne Koła P. B. K. mogą być zakładane w szóstych i siódmych klasach szkoły powszechnej, gimnazjach a przede wszystkim w liceach i zakładach kształcenia nauczycieli. Liczba członków tworzących koła powinna wynosić co najmniej 10 uczniów (uczennic).

§ 2. Zawiązane Koło otrzymuje nazwę: Szkolne Koło Młodzieży Polskiego Białego Krzyża przy . . . .

nazwa szkoły i miejscowość

§ 3. Opiekę nad Kołem P. B. K. z ramienia Dyrekcji względnie Kierownictwa szkoły sprawuje jeden z członków Rady Pedagogicznej.

§ 4. Członkowie Koła opłacają składkę członkowską w wysokości, ustalonej przez władze szkolne dla wszystkich organizacji szkolnych.

§ 5. Sposób wyboru zarządu Koła, ustalenie ilości członków zarządu oraz sposób wykonywania kontroli nad finansami Koła należy do kompetencji Rady Pedagogicznej.

§ 6. Roczne główne zebranie członków Koła rozpatruje sprawozdanie zarządu Koła oraz zatwierdza sprawozdanie finansowe organów kontrolnych, powołanych zgodnie z § 5, o ile kontrola ta spoczywa w ręku uczniów.

§ 7. Plan działalności Koła opracowany zasadniczo przez samą młodzież wchodzi w życie po zatwierdzeniu go przez dyrektora (kierownika) szkoły.

§ 8. Działalność Koła powinna zmierzać w myśl wskazań statutu P. B. K. do zaspakajania, zależnie od wieku i wykształcenia młodzieży, w miarę jej sił i możności, potrzeb duchowych żołnierza przez pomoc w pracy kulturalno-oświatowej, prowadzonej w domach żołnierza oraz w świetlicach oddziałowych drogą:

a) zaopatrywania świetlic w materiały kulturalno-oświatowe (gazety, książki, albumy, gry towarzyskie itp.),

b) urządzania imprez i przedstawień dla żołnierzy,

c) korespondencji z żołnierzami,

d) wygłaszania odczytów i prowadzenia pogadanek itp.

§ 9. Koło może za zgodą Dyrekcji (Kierownictwa) szkoły:

a) urządzać zebrania uczniowskie w celu szerzenia wśród uczniów (uczennic) danej szkoły idei propagowanych przez P. B. K. oraz w celu zjednywania dla niej nowych członków,

b) urządzać imprezy w celu powiększania swych funduszów.

§ 10. Zatwierdzone przez roczne zebranie członków Koła roczne sprawozdanie z działalności Koła przesyła zarząd Koła za pośrednictwem opiekuna do Zarządu miejscowego Koła lub Zarządu Okręgu P. B. K.

§ 11. Koło może być rozwiązane przez Dyrekcję względnie Kierownictwo szkoły. Koło może się również rozwiązać samo na podstawie uchwały rocznego zebrania.

O rozwiązaniu Koła należy zawiadomić Zarząd miejscowego Koła względnie Zarząd Okręgu P. B. K.

§ 12. Majątkiem rozwiązanego Koła dysponuje Rada Pedagogiczna.

18

KONKURS

na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszym konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych w obwodach szkolnych według poniższego wykazu. O stanowiska te ubiegać się mogą kandydaci, posiadający pełne kwalifikacje zawodowe oraz odpowiadający wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873).

Podania należycie udokumentowane winni kandydaci wnosić w drodze służbowej do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego (przez Inspektora Szkolnego danego obwodu szkolnego) w terminie do dni 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

Obwód szkolny grodzieński.

Nazwa szkoły i miejscowość	Budynek	Mieszkanie	Ogród do użytku kierownika	Liczba oddział.	Liczba uczniów w/g wyznania				Narodowość	Odległość od najbliższej stacji kolejowej
					rz.-kat.	prawosł.	żyd.	inne		
Publiczna szkoła powszechna w Brzostowicy Małej II stop. organ. o 3 nauczyc.	własny murowany	3 pokoje z kuchnią	brak	6	74	168	—	—	polska	23 km do Brzostowicy Wielkiej (St.)
Publiczna szkoła powszechna w Porzeczu m. III stop. organ. o 6 nauczycielach	własny drewniany	„	mały ogród i łąka	7	250	24	72	—	mieszana	na miejscu
Publiczna szkoła powszechna w Świsłoczy Dolnej II stopnia org. o 3 nauczycielach	„	2 pokoje z kuchnią	jest około 1 ha	5	50	151	—	—	polska	15 km do Skidla
Publiczna szkoła powszechna w Łaszy II st. org. o 3 naucz.	własny murowany	2 pokoje z kuchnią	jest około 2 ha	6	20	219	—	—	mieszana	26 km Grodno
Publiczna szkoła powszechna w Skidlu III st. org. o 7 naucz.	„	brak	jest około 2 ha gruntu	10	105	340	48	14	mieszana	2 km Skidel

Obwód szkolny lidzki.

Miejscowość szkolna	Obwód szkolny	Stopień organizac. szkoły	Budynek własny — wynajęty	Mieszkanie dla kierownika	Ziemia	Liczba oddział.	Liczba uczniów							Odległość od stacji kolejowej	Uwagi
							Ogółem	w/g wyznania			w/g języka				
								rz.-kat.	praw.	mojż.	polski	białoruski	żydow.		
Bielica	lidzki	III st.	4 izby własne 2 wynajęte	brak	brak	7	350	241	71	38	24	288	38	7 km komunikacja autobusowa stała	
Werenów	„	„	własny	3 pokoje z kuchnią	3½ ha	6	234	224	—	10	224	—	10	Stacja na miejscu	Obecnie szkoła II st.; w r. szk. 1938/9 5-ty etat
Niemen	„	„	„	2 pokoje z kuchnią	1 ha	8	379	290	89	—	379	—	—	7 km od st. komunikacja autobusowa stała	
Żyrmuny	„	„	„	„	1 ha	6	285	269	3	13	272	—	13	8 km od st. komunikacja autobusowa stała	
Gieranony	„	II st.	„	3 pokoje z kuchnią	1 ha	6	207	206	1	—	206	1	—	20 km od st. komunikacja autobusowa stała	
Białohruda	„	„	„	„	½ ha	6	208	201	7	—	58	150	—	2 km od stacji	
Wawiórka	„	„	„	2 pokoje z kuchnią	1 ha	6	206	203	3	—	206	—	—	20 km od st. komunikacja autobusowa stała	
Nieciecz	„	„	„	3 pokoje z kuchnią	1½ ha	6	206	203	3	—	203	3	—	8 km od stacji	
Dubrownia	„	„	2 izby własne 2 wynajęte	brak	½ ha	6	243	239	4	—	243	—	—	5 km od stacji	
Sporkowszczyzna	„	„	własny	3 pokoje z kuchnią	1 ha	5	201	193	—	*) 8	201	—	—	5 km od Lidy	*) baptst.

Obwód szkolny wileński.

Miejscowość szkolna	Obwód szkolny	Budynek	Mieszkanie dla kier.	Ogród	Liczba oddz.	Liczba uczniów w/g wyzn.				Liczba uczn. w/g narodow.				Odległość od najbliższej stacji kolejowej
						rz.-kat.	praw.	mojż.	st.-obrz.	polska	litewska	rosyjska	żyd.	
Gierwiaty	wileński	gmin.	brak	jest	6	231	—	11	—	130	101	—	11	22 klm
Jaszuny	„	własn.		brak	6	207	—	11	23	207	—	biał. 23	11	3 klm
Olkieniki	„	„	brak	„	7	228	1	28	—	184	44	1	28	8 klm
Worniany	„	własn. nowy	„	jest	7	269	2	30	1	272	—	—	30	18 klm
Worona	„	„	„	„	6	213	—	—	—	213	—	—	—	22 klm oraz komunikacja autob. do szkoły

Obwód szkolny brasławski.

Gmina	Miejscowość	Stopień org. szkoły	Budynek własny czy wynajęty	Czy jest mieszkanie dla kier. i jak duże	Czy przy szk. jest ogródek lub ziemia dla kier.	Liczba oddz.	Liczba uczniów w/g wyznania: rz.kat.	praw.	st. obrz.	mojż.	Razem	narodowości: pol.	biał.	żyd.	Odległość od najbliższej stacji kolejowej	Uwagi
—	Brasław	III	własny	2 pokoje i kuchnia	—	7	300	21	—	49	370	287	35	48	na miejscu	Brasław miasteczko powiatowe 4000 mieszkańc.
Brasław	Achremowce	II	„	„	1/4 ha ziemi	6	130	57	—	—	187	21	166	—	8 klm od kolei i miasta powiatowego.	
Leonpol	Leonpol	II	„	„	1/4 ha ziemi	6	49	105	—	21	175	52	102	21	27 klm do st. kolejowej—Druja.	Leonpol jest miejscowośc. nadgran.
Nowy-Pohost	Bordzieńce	II	„	„	1/4 ha ziemi	6	33	72	41	—	146	146	—	—	8 klm do st. kolejowej i miasteczka gminnego.	
Plusy	Plusy	II	„	nie ma	—	6	176	6	—	6	188	176	6	6	Odległość do stacji kolejowej wąskotor. w Słobódce 23 klm do miasta pow. 27 klm.	

Obwód szkolny nowogródzki.

Gmina	Miejscowość	Stopień org. szkoły	Budynek własny czy wynajęty	Czy jest mieszkanie dla kier. i jak duże	Czy przy szk. jest ogródek lub ziemia dla kier.	Liczba oddz.	Liczba uczniów w/g wyznania: rz.kat.	praw.	gr.kat.	mojż.	narodowości: pol.	biał.	żyd.	Odległość od najbliższej stacji kolejowej	Uwagi
Korelicze	Rutkiewicze	I	wynajęty	—	—	4	—	142		—	—	142	—	Nowogródek wąskotor. 32 km.	
Kuszelewo	Izwa Mała	I	„	—	—	4	11	109	bapt 6	—	11	115	—	12 km.	
„	Nowiny	I	1 izba własna 1 wynajęta	—	—	4	10	99	—	—	10	99	—	Jacuki 5 km.	
Lubcz	Kupisk	I	własny	—	—	4	1	206	—	—	—	207	—	Lubcz. wąskotor. 6 km.	
„	Sienna	I	wynajęty	—	—	4	—	118	—	—	—	118	—	4 1/2 km.	
„	Zagórze Del.	I	„	—	—	4	1	127	1	—	1	128	—	4 km.	
„	Zagórze Sien.	I	1 izba własna 1 wynajęta	2 pokoiki i kuchnia	—	4	5	180	—	—	5	180	—	6 km.	
Niehniewicze	Kosy Dwór	I	własność osadników	2 pokoje i kuchnia	—	4	27	166	—	—	27	166	—	Nowogródek wąskotor. 20 km.	
„	Łyczyce Rządowe	I	wynajęty	2 pokoiki	—	4	—	152	—	—	—	152	—	22 km.	
Nowogródek	Brolniki	I	„	—	—	4	5	116	bapt 22	—	4	139	—	9 km.	
„	Niesutycze	I	„	—	—	4	—	133	—	—	—	133	—	11 km.	
„	Omniewicze	I	„	—	—	4	2	139	—	1	2	139	1	12 km.	
Rajca	Maluszyce	I	„	—	—	4	—	140	—	—	—	140	—	24 km.	
„	Miratycze	I	„	—	—	4	19	106	—	—	19	106	-	22 km poza tym kurs. autobusy	

Obwód szkolny nowogródzki.

Gmina	Miejscowość	Stopień org. szkoły	Budynek własny czy wynajęty	Czy jest mieszkanie dla kier. i jak duże	Czy przy szk. jest ogródek lub ziemia dla kier.	Liczba oddz.	Liczba uczniów w/g wyznania rz.kat.	praw.	gr.kat.	mojż.	narodowości pol.	biał.	żyd.	Odległość od najbliższej stacji kolejowej	Uwagi
Rajca	Moszewice	I	wynajęty	—	—	4	20	142	—	1	18	144	1	Nowogródek wąskotor. 15 km.	
„	Rajca	I	„	—	—	4	7	144	—	—	7	144	—	Nowogródek wąskotor. 26 km.	
„	Sienieżyce	I	1 izba własna 1 izba wyn.	—	—	4	19	138	—	—	16	141	—	Nowogródek wąskotor 12 km.	
Wsielub	Moryń	I	wynajęty	—	—	4	8	145	—	—	8	145	—	Gawie 12 km.	
„	Milkiewicze	I	„	—	—	4	71	35	—	—	106	—	—	Nowogródek wąskotor. 9 km.	
Zdzięcioł	Ochonowo	I	1 własny 1 wynajęty	2 pokoje i kuchnia	—	4	7	169	—	—	7	169	—	Jacuki 3 km. linia szerokotor. Lida—Baranowicze	
„	Zasiecie	I	własny	—	—	4	109	22	—	—	3	128	—	Nowojelnia 16 km.	
„	Norcewicze	I	„	2 pokoje i kuchnia	—	4	56	75	—	—	131	—	—	Jacuki wąskotor. 13 km.	
Poczapów	Kobylniki	I	wynajęty	—	—	4	8	119	—	—	8	119	—	Koryca II wąskotor. 8 km.	
Dworzec	Dworzec	II	własny	—	—	6	130	38	—	77	130	38	77	kolej szerokotorowa na miejscu.	
„	Iwieź	II	1 izba własna 1 izba wyn.	—	—	6	72	183	—	—	72	183	—	Dworzec szerokotor. 8 km.	
Kuszelewo	Kuźmicze	II	wynajęty	—	—	5	75	121	—	2	75	121	2	Zarój wąsko- 2 km. na linii Nowgród. — Nowojelnia.	
Korelicze	Smolczyce	II	„	—	—	5	2	201	—	2	2	201	2	Nowogródek wąskotor. 22 km.	
Lubcz	Półbrzeg	II	1 izba własna 1 izba wyn.	—	—	5	28	176	—	—	28	176	—	Niańków wąskotor. 3 km. na linii Lubcz—Nowogródek	
„	Weresków	II	2 sale własne 2 sale wyn.	—	—	6	39	179	15	—	39	194	—	Lubcz wąskotorówka 9 km.	
„	Ostaszyn	II	1 izba własna 2 izby wyn.	1 pokój i kuchnia	—	5	3	210	—	—	—	213	—	Lubcz wąskotor. 8 km.	
Poczapów	Poczapów	II	2 izby własne 1 izba wyn.	—	—	6	30	157	ew 2	—	30	157	N. 2	Mołczadź szer. tor. 10 km. na linii Lida—Baranowicze	
„	Zapole	II	wynajęty	—	—	6	14	166	—	—	14	166	—	Zarój wąskotor. 4 km. na linii Now. — Nowojelnia.	

Obwód szkolny nowogródzki.

Gmina	Miejscowość	Stopień org. szkoły	Budynek własny czy wynajęty	Czy jest mieszkanie dla kier. i jak duże	Czy przy szk. jest ogródek lub ziemia dla kier.	Liczba oddz.	Liczba uczniów w/g wyznania: rz.kat.	praw.	gr.kat.	mojż.	Liczba uczniów w/g narodowości: pol.	biał.	żyd.	Odległość od najbliższej stacji kolejowej	Uwagi
Cyryń	Cyryń	II	wynajęty	—	—	6	19	210	—	5	19	210	5	Baranowicze 22 km.	
Szczorse	Kolczyce	II	1 izba własna 2 izby wyn.	2 pokoje i kuchnia	—	6	76	102	—	—	80	98	—	Nowogródek wąskotor. 22 km.	
„	Ostuchowo	II	wynajęty	—	—	5	—	186	—	—	—	186	—	Nowogródek wąskotor. 30 km.	
Rajca	Walówka	II	własny	—	—	5	28	187	—	2	28	187	2	Nowogródek wąskotor. 18 km. poza tym komunikacja autob. Nowogr— Baranowicze	
Wsielub	Zieniewszczyzna	II	wynajęty	—	—	6	21	182	—	—	21	182	—	Nowogródek wąskotor. 14 km.	
—	Nowogródek Szkoła Nr 2	III	własny	—	—	14	287	244	mh. 93	46	434	190	46	na miejscu wąskotor.	
Korelicze	Zapole	III	„	—	—	7	1	345	—	—	—	346	—	Nowogródek 25 km. w czasie od wiosny do jesieni kurs. autob	
Lubcz	Delatycze	III	„	na wiosnę 38 roku będzie wykończone mieszkanie (2 pokoje i kuchnia).	—	7	42	80	173	12 mh. 11	422	264	12	Lubcz wąskotor. 5 km.	
„	Lubcz	III	5 sal własn. 7 sal wyn.	—	—	17	52	678	ew. 1	18	53	678	18	kolej wąsk. na miejscu.	
Wsielub	Wsielub	III	4 sale własn. 2 sale wyn.	2 pokoje i kuchnia	—	7	132	133	mh. 1	73	132	134	73	Nowogródek 14 km.	

*

19

RUCH SŁUŻBOWY.

Szkolnictwo powszechne.

Karwowski Antoni, p. o. kierownik publ. szk. powsz. w Bieniakoniach pow. lidzkiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Turbiak Jan, p. o. kier. publ. szk. powsz. Nr 2 w Iwiu pow. lidzkiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Słuczan-Orkusz Ferdynand, p.o. kier. publ. szk. powsz. Nr 5 w Lidzie, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Czajka Henryk, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Gieniowcach pow. oszmiańskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Merecki Edward, p. o. kier. publ. szk. powsz. Nr 1 w Suwałkach, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Godlewski Marian, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Rutce-Tartak pow. suwalskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Samojło Jan, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Filipowie, pow. suwalskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Roszkowski Franciszek, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Jeleniewie, pow. suwalskiego,został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Młodzikówna Janina, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Bakałarzewie, pow. suwal-

skiego, została mianowana z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Gałecki Józef, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Raczkach obw. suwalskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Juchniewicz Teodor, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Hoduciszkach, pow. święciańskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Zieleniewski Władysław, p.o. kier. publ. szk. powsz. w Horodyszczu, pow. baranowickiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Mich Antoni, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Kiemieliszkach, pow. święciańskiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

Weretyński Artur, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Nowym-Świerzniu, pow. stołpeckiego, został mianowany z dniem 1.II.38 r. kierownikiem tejże szkoły.

*

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i zawodowe.

Inż. Kostro Edmund, dyrektor Szkoły Średniej Rolniczo-Leśnej w Żyrowicach z dniem 1.XI.1937 r. został przeniesiony na teren Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

Inż. Janowski Stanisław, kierownik Niższej Szk. Rolniczej w Miętnem, przeniesiony został z dniem 1.XI.37 r. na stanowisko dyrektora Państw. Śr. Szkoły Rolniczo-Leśnej w Żyrowicach.

Dr Rybicki Józef, dyrektor Państwowego Gimnazjum w Nowogródku z dniem 1.I.38 r. został przeniesiony na teren Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

*

Z żałobnej karty.

Dnia 2 stycznia b.r. zmarł w Wilnie, w klinice Uniwersyteckiej na Antokolu, ś. p. inż. Kazimierz Lombardo, długoletni dyrektor Państwowej Szkoły Mechanicznej w Suwałkach.

Odszedł Człowiek, o którym szerszy ogół nie słyszał, praca Jego bowiem była cicha, niebłyskotliwa, nieznana na rozległej arenie społecznej, ale wydajna i trwała w kierunku wychowania młodych rzemieślników z kilku powojennych pokoleń.

Ś. p. inż. Lombardo pracę nauczycielską rozpoczął po 1905 roku; nauczał wtedy w tajnych kompletach dla strajkującej młodzieży polskiej. Po ukończeniu wyższych studiów zagranicą (w Kijowie) ś. p. inż. Lombardo pracował w szeregu zakładów przemysłowych.

Od roku 1931 poświęcił się wyłącznie pracy w szkolnictwie, prowadząc w Suwałkach jednocześnie dwie szkoły zawodowe: Państwową Mechaniczną i Publiczną Dokształcającą.

Pomimo przewlekłej i ciężkiej choroby, ś.p. inż. Lombardo do końca swego pracowitego życia trwał na stanowisku.

*

Przeniesieni w stan spoczynku

z dniem 31 grudnia 1937 r.

Obiedziński Aleksander, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej Nr 1 w Augustowie, z powodu choroby,

Olczakowa Kazimiera Mariana, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Poniżanach, powiatu wilejskiego, z powodu choroby,

Stepajtis Józef, woźny w Inspektoracie Szkolnym m. Wilna, z powodu choroby;

z dniem 31 stycznia 1938 r.

Kiewliczowa Zofia, podreferendarz w Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego, z powodu choroby,

Andrzejewska Maria Magdalena, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Żydomli, powiatu grodzieńskiego, z powodu choroby;

z dniem 28 lutego 1938 r.

Łoziński Karol, nauczyciel państwowego gimnazjum im. A. Mickiewicza w Nowogródku, z powodu przekroczenia 60 lat życia.

*

20

KOMUNIKATY

Ministerstwo W. R. i O. P. zatwierdziło Państwową Komisję egzaminacyjną dla egzaminów z muzyki i śpiewu jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących w składzie następującym:

Przewodniczący: dr Tadeusz Szeligowski,

Członkowie: Bronisława Gawrońska, instruktor muzyki w Kuratorium O.S. w Wilnie, Wanda Ledóchowska—prof. Konserwatorium w Wilnie, Adam Ludwig — prof. Konserwatorium w Wilnie, Zofia Romaszkowa — prof. Konserwatorium w Wilnie.

Przewodniczący dr Tadeusz Szeligowski egzaminuje w zakresie przedmiotów teoretycznych, solfeżu, form muzycznych i czytania partytur.

Prof. B. Gawrońska w zakresie dydaktyki, literatury chóralnej oraz lekcji praktycznej.

Prof. Ledóchowska w zakresie gry na skrzypcach.

Prof. Ludwig w zakresie śpiewu solowego i emisji głosu.

Prof. Romaszkowa w zakresie gry fortepianowej.

*

Projektowane wycieczki w r. 1938.

Komisja wycieczkowa Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w ciągu 1938-go roku projektuje zorganizowanie następujących wycieczek.

I. Wycieczki masowe szkolnymi pociągami popularnymi do Wilna.

1) z Postaw (dla obwodów szkolnych postawskiego, dziśnieńskiego, święciańskiego i brasławskiego),

2) z Nowych-Święcian (dla obwodów szkolnych święciańskiego, brasławskiego i wileńsko - trockiego),

3) z Mołodeczna (dla obwodów wilejskiego, mołodeckiego i oszmiańskiego),

4) z Lidy (dla obwodów lidzkiego, szczuczyńskiego, nowogródzkiego i wołkowyskiego),

5) z Baranowicz (dla obwodów baranowickiego, słonimskiego, nieświeskiego i stołpeckiego) i

6) z Grodna (dla obwodów grodzieńskiego, augustowskiego i suwalskiego).

Pobyt wycieczki w Wilnie obliczony jest na dwa dni, wszystkie wycieczki odbędą się w czasie od 14 do 31 maja 1938 r.

II. Wycieczki masowe szkolnymi pociągami popularnymi do Warszawy:

1) z Wilna dla m. Wilna i pow. wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego i brasławskiego,

2) z Wilna dla pow. postawskiego, dziśnieńskiego, wilejskiego i mołodeckiego,

3) z Lidy dla pow. lidzkiego, wołożyńskiego, szczuczyńskiego i nowogródzkiego,

4) z Wołkowyska dla pow. wołkowyskiego, słonimskiego, baranowickiego, nieświeskiego i stołpeckiego,

5) z Grodna dla pow. grodzieńskiego, augustowskiego i suwalskiego.

Pobyt wycieczek w Warszawie przewidziany jest przez trzy dni. Będą zorganizowane w czasie od 23 kwietnia do 9 maja r. b.

III. Wycieczki masowe szkolne z Warszawy i Łodzi do Wilna.

Projektuje się także zorganizowanie wycieczek do Wilna, w okresie od 1 do 20 czerwca r. bież.:

z Warszawy:

1) pociąg dla młodz. szkół powszechnych,

2) pociąg dla młodz. szkół średnich ogóln.

3) pociąg dla młodz. szkół zawodowych.

z Łodzi:

4) pociąg dla młodz. szkół powszechnych,

5) pociąg dla młodz. szkół średnich ogóln.

6) pociąg dla młodz. szkół zawodowych.

IV. Wycieczki masowe szkolne i nauczycielskie:

1) Zjazd delegacyj szkolnych do Wilna w dn. 11, 12 i 13 maja r. b. dla złożenia hołdu Sercu Marszałka Józefa Piłsudskiego na Rossie.

2) W dniu 26 lutego r.b. (w razie pogody) do Zułowa.

3) W dniu 11 maja r.b. do Zułowa.

4) W dn. 5 i 6 czerwca rb. nad Narocz.

V. Grupowe wycieczki (za zniżką 66%).

Poszczególne szkoły będą i nadal organizować wycieczki grupowe do różnych miejscowości w-g planów opracowanych przez szkoły, we własnym zakresie.

Dla nauczycielstwa projektuje się zorganizowanie następujących wycieczek:

1) Wycieczka po terenie Okręgu Wileńskiego, według trasy: Wilno, Troki, Druskieniki, Grodno, Augustów, Suwałki, Nowogródek, Świteź i Nieśwież, w m. lipcu r.b.,

2) wycieczka po tej samej trasie w m. sierpniu r.b.,

3) wycieczka w-g trasy: Wilno, Warszawa, Płock, Toruń i Gdynia w drugiej połowie czerwca r.b.,

4) wycieczka naokoło Polski według trasy: Wilno, Lwów, Kraków, Zakopane, Katowice, Poznań, Gdynia, Toruń, Warszawa i Wilno, w m. lipcu r.b.,

5) wycieczka zagraniczna: Wilno, Królewiec, Kowno, Ryga i Wilno, w czasie od 20 do 30 czerwca r.b. W razie niemożności uzyskania zezwolenia na przejazd przez Kowno, wycieczka będzie zorganizowana według następującej trasy: Wilno, Ryga, Talin i Helsinki.

6) Wycieczka morska dla młodzieży szkolnej w m. maju wzgl. czerwcu r.b. w-g trasy: Gdynia, Kopenhaga, Sztokholm, Gdynia i

7) także wycieczka dla nauczycielstwa w m. sierpniu r. b.

Bliższych informacyj udziela Komisja Wycieczkowa K. O. Szk. W. w Wilnie, ul. Wolana 10, tel. 20-93.

*

Filmy.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze film p. t. „Niemy bohater“ i „Kościuszko pod Racławicami“, jako zasługujący na obejrzenie przez młodzież szkół powszechnych i średnich, oraz film p. t. „Włóczęgi północy“ jako zasługujący na obejrzenie przez dwa najstarsze roczniki młodzieży szkół powszechnych oraz młodzież szkół średnich.

*

Komunikaty o wydawnictwach.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr 50/I W. F. 1204 poleciło Dyrekcjom wszystkich szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich szkół zawodowych zaprenumerowanie miesięcznika **„Wychowanie Fizyczne“**. Czasopismo to daje duży materiał naukowy, wychowawczy i instrukcyjny z dziedziny W. F. i jest niezbędną lekturą dla wychowawców fizycznych, lekarzy szkolnych i kół rodzicielskich.

*

Nakładem Instytutu Pedagogicznego w Katowicach wychodzi począwszy od stycznia b.r. IX rocznik miesięcznika **„Chowanna“** poświęcony współczesnym prądom w wychowaniu i nauczaniu.

Czasopismo to stawia sobie za zadanie: budzenie zainteresowania do naukowego traktowania problemów pedagogicznych, utrzymywanie związku między teorią pedagogiczną a praktyką w szkole oraz wskazywanie dróg, środków i metod samokształcenia, a przez to daje materiał rzeszom nauczycielskim do dalszego kształcenia się pedagogicznego.

„Chowanna“ jest polecona przez Ministerstwo W. R. i O. P. (Dz. Urz. nr 1 z dnia 10 marca 1936 r. poz. 20).

„Chowanna“ ukazuje się rocznie w 10 zeszytach w łącznej objętości 30 arkuszy (480 stron druku).

Prenumerata roczna wynosi zł 5.—, półroczna zł 3. Administracja „Chowanny“ w Katowicach, ul. Szkolna 9 wysyła na żądanie bezpłatne egzemplarze okazowe.

*

Instytut Socjologii Wsi przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przystąpił do wydawnictwa p. t. **„Roczniki Socjologii Wsi“**. Wydawnictwo to już się ukazało w handlu księgarskim.

Ministerstwo zaleca wydawnictwo (Min. W.R. i O.P. z dnia 14.VIII.1937 r., Nr III—R.G.—2782/37) szkołom rolniczym, liceom pedagogicznym i Inspektoratom Szkolnym, gdyż daje ono możność poznania zagadnień ekonomicznych i oświatowych wsi.

Roczna prenumerata wynosi zł 10.—. Adres administracji i wydawnictwa: Warszawa, ul. Jasna 8 m. 4, konto P. K. O. 46.100.

*

Okręg Stołeczny Ligi Morskiej i Kolonialnej wydał broszurę p. t. **„Nasze morze w zabawkach“**, zawierającą wzory i opisy wykonywania tych zabawek.

Ponieważ z jednej strony wydawnictwo to może być wykorzystane jako wartościowa pomoc przy nauczaniu zajęć praktycznych w szkołach powszechnych, z drugiej zaś jest jednym z dalszych środków propagandy morza wśród najmłodszego pokolenia, przeto Kuratorium zaleca nabywanie tej broszury przez szkoły powszechne jako cenną pomoc naukową.

Wydawnictwo powyższe zamawiać można w Okręgu Stołecznym Ligi Morskiej i Kolonialnej, Warszawa, Marszałkowska 151, m. 6. Cena egzemplarza 50 groszy, wraz ze zwykłą przesyłką. Przy zamówieniu od 30 do 100 egzempl. udzielają 10% rabatu, ponad 100 egz. 20% rabatu. Należność można przesłać zwykłym przekazem pocztowym, lub na konto w P. K. O. Nr 22565 z zaznaczeniem na odwrotnej stronie środkowego odcinka blankietu nadawczego: należność za ..... egz. „Nasze Morze w zabawkach“.

*

ZAPISUJMY SIĘ NA CZŁONKÓW TOWARZYSTWA POPIERANIA BUDOWY PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH!

21

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

ZAGADNIENIE OSIĄGANIA WYNIKÓW W NAUCZANIU SZKOLNYM OBCYCH JĘZYKÓW NOWOŻYTNYCH.

Sprawa osiągania należytych wyników w nauczaniu szkolnym zajmuje w ostatnich czasach żywo umysły nauczycieli. Władze szkolne naciskają, zaostrzają wymagania w tym względzie, czyniąc nauczyciela odpowiedzialnym za poziom umysłowy oraz stan przygotowania młodzieży szkolnej. Społeczeństwo daje temu wyraz w różnej formie i przy różnych sposobnościach: w rozmowach, dyskusjach, w prasie. Nauczycielstwo widzi również braki i niedomagania, ocenia krytycznie wyniki pracy szkolnej, stara się o ich ulepszenie. Wskazuje jednak przy tym na pełną poświęcenia, a trudną i żmudną pracę zawodową i skłonne jest szukać przyczyn to w przepełnieniu klas, to w braku pomocy naukowych, to w programach lub podręcznikach. Nie ulega wątpliwości, że warunki pracy są niejednokrotnie z różnych względów trudne i nie da się zaprzeczyć, że braki materialne, przepełnione klasy, konieczność wnikania w nowe zagadnienia, jakie nastręczają programy i podręczniki itp. stają na przeszkodzie swobodnej realizacji zamierzeń, przede wszystkim zaś osiąganiu należytych wyników. Z drugiej jednak strony, trzeba się liczyć z faktem, że mimo widocznych wysiłków, zmierzających do stałego ulepszania sytuacji, idealny stan nie prędko w tej dziedzinie zapanuje, tak, że zapewne jeszcze dość długo trzeba będzie pracować w niełatwych warunkach.

Wobec tego trzeba szukać właściwych, odpowiadających rzeczywistości rozwiązań i tą drogą dążyć do opanowania sytuacji.

Słyszy się dziś coraz częściej nawoływania do racjonalnej organizacji pracy dydaktycznej. Przestrzega się więc przed nęcącymi, modnymi „sztuczkami“ metodycznymi, a zachęca raczej do solidnego, celowego i planowego działania. Mówi się o należytej organizacji pracy szkolnej, zaleca się ekonomię czasu, podkreśla celowość wszelkich poczynań na lekcji. Z drugiej strony poświęca się uwagę pracy domowej ucznia — jej organizacji, planowości, wydajności. Porusza

się sprawy racjonalnej egzekutywy, poświęca uwagę powtarzaniu i utrwalaniu materiału. Zagadnienia tak podstawowe, tak proste, a jednak tak bardzo zasadnicze i ważne. Dobrze się dzieje, że o nich się właśnie mówi, że do nich się wraca. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w trudnych warunkach pracy, przy przepełnionych klasach, brakach pomocy naukowych itp., one właśnie stanowią deskę ratunku — one właściwą drogą wyjścia..

Wychodząc też z tych właśnie założeń, mam zamiar w niniejszym artykule poruszyć kilka ważnych i aktualnych zagadnień z dziedziny nauczania obcych języków nowożytnych, rozpatrując je z jednej strony pod kątem trudności z jakimi nauczyciel spotyka się obecnie w swej pracy — z drugiej zaś pod kątem konieczności osiągania należytych wyników. Nie przymykając więc oczu na istniejące trudności i przeszkody będę się starał wskazać, w jaki sposób można je skutecznie przezwyciężać, by dojść w rezultacie do koniecznych wyników.

Rozpatrzę w ten sposób :

1) zadawanie lekcji,

2) pracę domową ucznia,

3) prowadzenie zeszytu pracy,

4) sprawę mówienia chóralnego,

5) kwestię lektury czasopism i gazet.

Nie wyczerpuje to oczywiście wszystkich ważnych zagadnień, które należałoby tutaj omówić. Te jednak, które w niniejszym artykule poruszam, wydają mi się w obecnej chwili bodaj że najważniejsze. Na inne przyjdzie pora później — w dalszych numerach.

1) Przy zadawaniu lekcji musimy sobie zawsze postawić pytanie, jakich wyników oczekujemy od pracy domowej ucznia, i jaki wpływ wywrze na nią „sposób" zadawania. Powinniśmy więc przede wszystkim o tym pamiętać, że praca domowa ucznia, zarówno ustna, jak i piśmienna, ma stanowić dalszy ciąg pracy szkolnej, musi więc z niej wynikać i musi się z nią ściśle łączyć. Wykonanie pracy domowej w wielkim stopniu zależy od sposobu zadawania. Jeżeli sposób zadawania ma być skuteczny, to nie można zaczynać zadawanie lekcji domowej dopiero po dzwonku. Dla ucznia bowiem z uderzeniem dzwonka lekcja jest skończona i myśli on raczej o tym, co mu matka zawinęła na śniadanie, niż o tym, że teraz trzeba skupić uwagę na zadawaniu pracy domowej przez nauczyciela. Mylimy się bardzo, sądząc, że przez swój autorytet możemy zmusić uczniów do uwagi po dzwonku. Chociaż ten i ów pozornie słucha, to jednak chwyta rzecz zewnętrznie tylko — nie skupia się, nie zastanawia, uwaga jego bowiem zaabsorbowana jest przerwą. Dlatego też nawet najlepiej przeprowadzona lekcja traci przez to na wartości, a wysiłek nauczyciela idzie często na marne, brak bowiem teraz tej niezbędnej koncentracji uczniów, brak wskazówek, w jaki sposób należy zadanie najlepiej rozwiązać, brak pytań, które uczniowie przy normalnym zadawaniu stawiają.

Wiele pożytecznych wskazówek co do zadawania można znaleźć w książce Waltera Webera „Methodik des Deutschunterrichts mit Ausländern", oraz w Goliasa „Organizacja pracy domowej ucznia", chociaż wymienieni autorowie sprawy samego zadawania jako takiej nie omawiają. Cenny natomiast materiał zawiera książka Yoakama, profesora i kierownika wydziału szkolnictwa powszechnego na uniwersytecie w Pittsburgu, przełożona na język polski przez Irenę Wyrzykowską, pod tytułem „Ulepszanie zadawania szkolnego". Książką tą powinien zainteresować się każdy nauczyciel. Jako dowód, że zadawanie lekcji wymaga ulepszenia, autor książki przytacza między innymi sprawozdanie jednego z wizytatorów szkół amerykańskich. Otóż wizytator ów ujmuje sprawę w następujący sposób: 1. Na 26 zadań 13 można zakwalifikować jako celowe, a 13 zaliczyć do niecelowych. Wydaje mi się, że to okropne, nie wiedziałem o takim stanie rzeczy. 2. Dla większości nauczycieli potrzeba pięć minut lub więcej, by dobrze przeprowadzić zadawanie lekcji. 3. Czasem zadanie lekcji zabiera całą godzinę lekcyjną. 4. Nauczyciel, który dzień po dniu mówi: weźmiemy następną lekcję, następne 6 stron, następny rozdział itp. jest marnym nauczycielem. 5. Żaden nauczyciel nie może dobrze zadawać lekcji, dopóki jej sam dobrze nie przygotuje. 6. Lekcja jest tylko wtedy dobrze zadana, gdy uczniowie są nią zainteresowani i czują istotną potrzebę nauczania się jej. 7. Lekcja nie jest dobrze zadana, o ile nie wskaże się uczniom, jak mogą się jej nauczyć. 8. Przy dobrym zadawaniu nauczyciele i uczniowie będą stawiali pytania. 9. Zanim nauczyciel zada lekcję, powinien

opanować cały materiał przedmiotu i wiedzieć, jak się dana lekcja z nim łączy.

Nie mówi jednak wizytator amerykański o zadawaniu po dzwonku; należy przypuścić, że w Ameryce jest to wykluczone. Przy zadawaniu należy baczyć na to, by uczniowie zdawali sobie sprawę z celowości pracy, jaką mają w domu wykonać, czyli, innymi słowy, by byli „nastawieni“ na osiągnięcie wyników. Bez zrozumienia celu będą mieli nieokreślone, mgliste pojęcie o sposobie uczenia się, a przygotowanie ich będzie wadliwe lub powierzchowne. Pensum, które uczeń ma opracować w domu, musi być przy zadawaniu należycie sprecyzowane i ujęte w ścisłe ramy. Jest co prawda rzeczą trudną wskazywać uczniom przy nauce języków nowożytnych dokładnie zakres ich pracy domowej, trzeba jednak koniecznie skierować ich uwagę na pewne, określone momenty i wyjaśnić im, w jakiej mierze mają opanować zadaną kwestię, tj. jakie mają osiągnąć wyniki. Zadany jest do nauczenia się na pamięć przerobiony w klasie wiersz. Winniśmy więc uświadomić uczniom to, co w danym wypadku mają osiągnąć. Naprzykład: a) płynne wyrecytowanie wiersza bez zacinania się, b) zachowanie przy recytowaniu rytmu wiersza i przyśpiewu zdaniowego, c) opanowanie trudności wymowy tych dźwięków, na które tym razem nauczyciel zwrócił w klasie uwagę, i które specjalnie ćwiczył. W różnych warunkach i okolicznościach zwróci oczywiście nauczyciel uwagę na różne momenty zależnie od wyników, jakie zechce osiągnąć. Nigdy jednak nie będzie zadawał wiersza w ten sposób: „nauczcie się na następną lekcję czterech zwrotek wiersza na pamięć“ — bez wskazówek, ściśle określających pracę uczniów.

Że amerykańscy metodycy są w wielkiej mierze nastawieni na osiąganie wyników przy zadawaniu pracy domowej, widać także z przytoczonych przez Yoakama dziesięciu cech, charakterystycznych dla dobrego zadawania, wysuwanych przez 18 autorów książek dydaktycznych.

Starałem się wykazać, jak koniecznym jest „nastawienie na wyniki“ przy zadawaniu lekcji. Ulepszając same zadawanie, ulepszamy i wyniki.

2) Przechodzę następnie do omówienia p r a c y d o m o w e j u c z n i a, jednego z najtrudniejszych zagadnień w nauczaniu. Po lekcjach ustaje osobisty kontakt między nauczycielem i uczniem, a ten ostatni ma wykonać w domu pracę, która ma wdrożyć go stopniowo do samodzielności w pracy w ogóle, do samodzielności, która jest jednym z celów wychowania szkolnego. Otóż po lekcjach uczeń jest zdany na samego siebie, a jednak nauczyciel winien znaleźć sposoby, aby na tę pracę domową mieć wpływ, kierować nią i nastawiać ją na osiąganie wyników. Co się tyczy wartości i konieczności intensywnej pracy domowej ucznia przy nauczaniu języków obcych możnaby powiedzieć, że metoda bezpośrednia wyklucza właściwie pracę domową jako ważny czynnik przy nauczaniu, bo główną jej zasadą jest ciągłe operowanie językiem obcym, co może odbywać się tylko podczas lekcji pod kierunkiem nauczyciela. Gdybyśmy tę kwestię w ten sposób chcieli traktować, posunęlibyśmy się zbyt daleko. Zasady metody bezpośredniej obliczone są wprawdzie przede wszystkim na naukę w szkole, nie można się jednak tutaj obejść bez pracy domowej. Większość podręczników jest zresztą tak ułożona, że uwzględnia pracę domową. Trzeba tylko wskazać uczniom, jak w tych wypadkach korzystać z podręcznika. Walter Weber mówi w ten sposób o pracy domowej ucznia: Praca domowa jest częścią nauczania w klasie. Nauczyciel nadaje na lekcji kierunek, daje rękojmię wyników, potrafi uczynić lekcję miłą i ciekawą. Jednakże nauczyciel nie może poprzestać na tym, co przerobi w ciągu lekcji, lecz musi w swoim planie pracy uwzględniać i to, co uczeń ma w domu przygotować. Praca więc domowa, ustna jak i pisemna, jest częścią lekcji. Nie każdy uczeń rozumie to należycie. Bardzo wielu ogranicza się do tego, co przerobi na lekcji. Może są i nauczyciele, którzy nie bardzo polegają na domowej pracy swych uczniów w nauce języków obcych, ponieważ jest to czynnik niepewny. Nie należy jednak do wyboru nauczyciela, czy ma to w swoim nauczaniu uwzględniać, czy też nie, lecz jest jego obowiązkiem i powinnością traktować pracę domową jako część lekcji, umieścić ją w swoim planie pracy, a ucznia zaprawić do tej pracy; dla tego praca domowa ucznia należy do metodycznego wykształcenia nauczyciela języków obcych. Tak mówi Walter Weber. Nie mogę nie wspomnieć o momencie, który często staje na przeszkodzie w rozwoju samodzielności ucznia w jego pracy domowej. Jest to pomoc domowa ze stro-

ny rodziny i korepetycje. Pomoc domowa w pewnych wypadkach jest potrzebna i korzystna, często jednak jest szkodliwa, a to z tego względu, że hamuje samodzielność, którą szkoła musi rozwijać, a poza tym, że taka pomoc nie może być nastawiona na wyniki, bo ani rodzice, ani korepetytor nie są obeznani z celem, do którego nauczyciel dąży, chyba, że są z nim w kontakcie, co jednak w większości wypadków nie zdarza się. Tego samego zdania jest i Münch, który w swojej książce „Die Kunst Kinder zu unterrichten", tak mówi: „Wir wollen erreichen, dass unsere Schüler von klein auf selbständig werden und so fällt uns das Eltenhaus in den Rücken". Jeżeli chodzi o języki obce, to wiadomo, że pomoc domowa polega przeważnie na tym, że rodzice lub inni członkowie rodziny, albo korepetytor pomagają uczniowi w tłumaczeniu tekstu z języka obcego na język ojczysty. Metoda bezpośrednia nauczyciela i całe jego staranie, by uczeń zmechanizował poznane w klasie zjawiska językowe i zaczął bezpośrednio myśleć kategoriami języka obcego, traci przez to na intensywności, uczeń bowiem jest skierowany przez dom na inną drogę; w szkole prowadzą go po utorowanej drodze metod i wskazówek nauczyciela, a w domu po bezdrożach systemu tłumaczeniowego.

Nie może być jednak inaczej, trudno bowiem wymagać od korepetytorów, przeważnie uczniów starszych klas, by byli metodycznie wyszkoleni. Zdaje mi się, że z punktu widzenia nastawienia na wyniki sprawie korepetycji trzeba by było poświęcić szczególniejszą uwagę i uświadamiać rodziców o dobrych i złych stronach korepetycji i o dążeniu szkoły w kierunku wychowania młodzieży do samodzielności.

Jeżeli praca domowa ucznia ma dawać rzeczywiście dobre wyniki, to uczeń powinien mieć koniecznie odpowiednie warunki do pracy. Często uczeń nie ma swego kąta, gdzieby mógł spokojnie odrabiać lekcje, często odrywają go od pracy, każąc wykonywać różne polecenia. Odpowiednie warunki pracy na te kilka godzin, których uczeń koniecznie potrzebuje, zawsze można mu stworzyć, a nie wszyscy rodzice wiedzą o tym, jakie muszą być warunki pracy ucznia, i jak ważną rolę odgrywają one w osiągnięciu dobrych wyników.

Jako przykład pracy domowej ucznia, nastawionej na osiągnięcie wyników, rozważmy zagadnienie słownictwa, które już kilkakrotnie było na porządku dziennym konferencji nauczycieli języków obcych. Jak uczniowie mają uczyć się w domu słówek? Należy zaznaczyć, że zagadnienie słownictwa jako pracy domowej ucznia musi być dopiero opracowane, by nauczyciel na podstawie konkretnych wniosków mógł udzielać uczniowi odpowiednich wskazówek. Zabroniliśmy uczniom wypisywać słówka w specjalnym zeszycie ze znaczeniem w języku ojczystym. Słowniki zginęły, ale czy zupełnie? Wątpię. Uczniowie w wielu wypadkach prowadzą na własną rękę takie słowniczki, myśląc, że lepszy jest taki środek jak żaden. Nie mogąc tu teoretycznie rozważać możliwości pracy domowej ucznia nad słownictwem, chcę podać na podstawie spostrzeżeń praktycznych kilka przykładów określonego, celowego sposobu pracy ucznia nad nowymi słówkami:

1. Wypisywanie nowego wyrazu, poznanego intuicyjnie z tekstu albo przy pomocy słownika, w zdaniu, i uczenie się na pamięć tego zdania i głównych form wyrazu, zapisanego pod zdaniem:

a) zdanie z tekstu,

b) zdanie, utworzone przez ucznia;

2. Wypisywanie nowych słówek według schematu:

a) zapamiętanie nowego wyrazu w zdaniu z tekstu,

b) zapamiętanie nowego wyrazu w zdaniu, utworzonym przez ucznia;

3. Grupowanie poznanych wyrazów:

a) z punktu widzenia gramatycznego,

b) według grup rzeczowych (Sachgruppen);

4. Grupowanie synonimów;

5. Grupowanie charakterystycznych wyrażeń (Redewendungen).

Podałem tu przykłady opanowywania materiału słowniczkowego, nastawionego na osiąganie wyników.

3. Jeżeli będziemy zapatrywać się na z e s z y t p r a c y ze stanowiska nastawienia na wyniki, to także znajdziemy sposoby celowego prowadzenia tego zeszytu. Kierowanie porządnym prowadzeniem zeszytów pracy przy

wielkiej ilości uczniów jest trudne i najpiękniej prowadzony i poprawiony przez nauczyciela zeszyt ucznia nie będzie miał wielkiej wartości, gdy będzie służył tylko celom archiwalnym, t.j. gdy po zapisaniu nie sięgniemy już później do tych notatek. Wyniki z prowadzenia notatek dadzą się tylko wtedy osiągnąć, jeżeli notatki będą tak prowadzone, by można z nich było korzystać przy powtarzaniu materiału. Nie jest zbyteczną pedanterią, jeżeli się wymaga, by notatki były oznaczone datą, numerem i tytułem pracy i by numery u wszystkich uczniów się zgadzały. Wiemy z praktyki, że o ile pozostawiamy numerowanie samym uczniom, to powstają znaczne różnice. Dlatego może byłoby rzeczą wskazaną oznaczać notatki tymi samymi numerami, jakie mają bieżące lekcje w dzienniku. Przez to ułatwia się także kontrolę zeszytu pracy.

4. Mówieniu chóralnemu, które stosuje się w pierwszej i drugiej klasie, rzadziej w trzeciej, chcę poświęcić nieco więcej miejsca, ponieważ ma ono i dobre i złe strony i dlatego musi być bardzo oględnie stosowane.

Podam kilka przykładów właściwego i celowego stosowania mówienia chórem. Chcemy naprzykład zmechanizować takie zjawisko językowe, jak używanie trzeciego lub czwartego przypadku po przyimku „in“. Uczniowie z przykładów wywnioskowali, że jeżeli chodzi o stan spokoju, to używa się trzeciego przypadku, a jeżeli chodzi o ruch w pewnym kierunku, to czwartego. Wszystkim jest jasne, że mówi się:

Ich bin in der Schule.
Ich gehe in die Schule.

Teraz może mówienie chórem służyć do zmechanizowania poznanego prawidła.

Drugi przykład: Nauczyciel zademonstrował, jak można dojść do prawidłowej wymowy dźwięku ü, t.j. przez dźwięk i. Uczniowie mają wymawiać i, a więc ustawić narządy mowy do wymówienia tego dźwięku, wysuwając jednak zaokrąglone wargi daleko naprzód jak przy u. Dochodzimy w ten sposób do „ü“. Najpierw uczniowie próbują to pocichu; jednemu i drugiemu już się udaje. Gdy nauczyciel uważa, że można zacząć ogólne ćwiczenie, każe najpierw ćwiczyć pocichu chórem i—ü, zachowując wyżej wspomniane wskazówki, a potem głośniej, a nakoniec ćwiczy całe zdania, w których spotyka się głoski ü. Ma się rozumieć, że nie od razu na jednej lekcji osiągamy pożądane wyniki. Ćwiczenie należy cierpliwie powtarzać przy innej sposobności. Jako trzeci przykład może służyć mówienie chórem przy recytowaniu wierszy i to (znowu zaznaczam) ze specjalnym nastawieniem na niektóre wyniki, które powinny być przed ćwiczeniem chóralnym jasno określone.

Naprzykład dążymy: 1) do wyraźnego mówienia, 2) do zachowania łagodnego, śpiewnego rytmu, który nie powinien przybrać charakteru rąbania, 3) do prawidłowej wymowy ch po e, i, ei. Lepiej już wymagać każdorazowo mniej szczegółów, niż za dużo. W podobny sposób postępujemy przy recytowaniu prozy lub czytaniu.

Prowadzić taki „chór“ nie jest rzeczą łatwą. Trzeba mieć przy tym dobre ucho, by móc wyróżnić uczniów, którzy w mówieniu błądzą i nie osiągają tego, o co nauczycielowi chodzi.

Nieoględne i nieumiejętne stosowanie mówienia chóralnego może dać natomiast wyniki ujemne. Ktoś stosował mówienie chóralne przez 10 minut na początku każdej lekcji, każąc klasie czytać lub recytować chórem. Rezultat takiego mówienia chórem był wprost fatalny: wymowa była bardzo zła, a odpowiedzi pojedyńczych uczniów wykazywały wielką niesamodzielność, chociaż zdawałoby się, że mówienie chóralne ośmiela uczniów do mówienia. Słabą jednak stroną tego mówienia chórem było to, że bez specjalnego celu mówiło się przez 10 minut chórem, czyli innymi słowy, że nie było nastawienia na wyniki. W innym wypadku nauczyciel łączy mówienie chóralne z odpowiedziami pojedyńczych uczniów. Z oderwanych zdań, przeważnie jednak pojedyńczych wyrazów, które nauczyciel wychwytuje z różnych odpowiedzi jednocześnie mówiących uczniów, tworzy on właściwą odpowiedź, którą cała klasa powtarza chórem. Trwa to często przez całą lekcję. Lekcja taka robi wrażenie lekcji bardzo żywej, a jednak wynik jest tylko ten, że klasa jako taka utworzyła przy pomocy nauczyciela pewną całość danego tematu, lecz pojedyńczy uczeń nie skorzystał z tego, a najmniej skorzystał ten, który za innymi tylko bezmyślnie powtarzał.

Mówienie chóralne nie powinno wpadać w schematyzm, bo wszelki schematyzm jest zabójstwem dla pracy nauczycielskiej. Te przykłady, które tu podałem, są zjawiskami krańcowy-

mi, a jednak istnieje obawa, że można w nie wpadać.

5. Na zakończenie kilka słów o czytaniu gazet lub czasopism. Ponieważ nie można dać każdemu uczniowi egzemplarza gazety do ręki, więc chcę wskazać, jak z punktu widzenia naszego nastawienia na wyniki można wykorzystać jeden egzemplarz dla całej klasy. Wybieramy z gazety lub czasopisma jakiś artykuł, który jeden z uczniów opracowuje w domu na następną lekcję pod względem treści i nieznanego materiału słownikowego. Dobrze jest, gdy nauczyciel znajdzie czas na podkreślenie w treści nowego materiału leksykalnego, ponieważ uczeń nie zawsze orientuje się w tym, co ma podać jako nieznane. Przed lekcją uczeń wypisuje na tablicy tytuł gazety, lub czasopisma, tytuł opracowanego artykułu i nowe słówka, a o ile zachodzi potrzeba także i dyspozycję artykułu.

Potem streszcza artykuł własnymi słowami, wyjaśniając podane słówka. Jeżeli artykuł nie jest długi, odczytuje go następnie w całości, względnie jeśli jest długi odczytuje zeń kilka ważniejszych wyjątków. W następującej po tym dyskusji należy dążyć ku temu, by klasa ostatecznie zrozumiała artykuł i zaznajomiła się z nowymi wyrazami. Po odpisaniu tego, co zapisano na tablicy i po opracowaniu tekstów przez pytania i odpowiedzi dochodzi się do pierwszego etapu t. j. streszczenia artykułu przez jednego lub kilku uczniów. Drugim etapem będzie streszczenie pisemne w domu.

Zagadnienie „nastawienia na wyniki" jest często źle zrozumiane. Są wypadki, gdzie nauczyciel dąży do osiągania dobrych wyników przez nadmierne forsowanie swego przedmiotu, przede wszystkim przez zadawanie niewspółmiernej ilości materiału, który uczniowie mają w domu przerobić. Dzieje się to kosztem innych przedmiotów. Taki system należy zdecydowanie potępić. Natomiast tak zrozumiane „nastawienie na osiąganie wyników", jak to starałem się wyjaśnić, ułatwia uczniowi pracę nad danym przedmiotem, skraca czas jego pracy nad zadanymi lekcjami i wdraża go do samodzielności.

A. Waldman.

Kierownik ogniska metodycznego języka niemieckiego w Wilnie.

*

WSPÓŁPRACA SZKÓŁ ROLNICZYCH Z IZBĄ ROLNICZĄ I ORGANIZACJAMI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYMI.

Statut szkół p. r. i szkół p. g. w. w §§ 8 i 9 nakłada na kierowników i nauczycieli obowiązek brania czynnego udziału w pracach społecznych i gospodarczych środowiska, w którym znajduje się szkoła. Instrukcja zaś ministerialna z 1933 r. mówi, że kierownika szkoły obowiązuje dokładna znajomość stosunków rolniczych rejonu, z którego rekrutuje się młodzież i do którego wraca.

Personel szkolny poza zajęciami w szkole, które muszą być postawione na pierwszym miejscu, powinien udzielać się na zewnątrz szkoły w pracach społeczno-gospodarczych i oświatowo-rolniczych. Udział w tej pracy jest konieczny z tego względu, że szkoła nie może tracić kontaktu ze środowiskiem wiejskim, gdyż do pracy w tym środowisku musi swych uczniów przysposobić. Ilość tej pracy, którą personel będzie mógł poświęcić bez szkody dla właściwych zajęć szkolnych nie może być we wszystkich szkołach jednakowa — będzie ona zależała:

1. od ilości personelu w szkole rolniczej; ilość ta nie jest we wszystkich szkołach pełna z braku etatów,

2. od wyrobienia ogólnego i społecznego personelu szkoły i jego zamiłowania do pracy społecznej — która w zasadzie nie może być przymusową,

3. od organizacji pracy w samej szkole oraz od tego czy sama szkoła i jej gospodarstwo wymaga od personelu więcej lub mniej pracy. Np. prowadzona w szkole budowa w dużym stopniu absorbuje czas i wysiłek personelu,

4. od warunków komunikacyjnych, w jakich się szkoła znajduje i od środków lokomocji, jakimi rozporządza.

Na terenie pracy pozaszkolnej szkoła rolnicza musi się spotkać z pracą innych czynników i dlatego praca ta musi być z tymi czynnikami uzgodniona.

Już samo gospodarstwo szkolne odpowiednio zorganizowane i prowadzone powinno promieniować na zewnątrz szkoły. Wymiana nasion siewnych dla ludności okolicznej, sprzedaż materiału budowlanego, rozpowszechnianie racjonalnych upraw, właściwej pielęgnacji łąk, dobrych odmian zbóż i nasion pastewnych i warzywnych, wypożyczanie narzędzi, porady fachowe itp. — są to środki, które mogą w znacznym stopniu przyczynić się do podniesienia gospodarstw

w okolicy. Naturalnie, że szkoła nie może spełniać zadań stacji ani fermy doświadczalnej i nie może swego gospodarstwa prowadzić jedynie na pokaz. Gospodarstwo jednak szkolne we wszystkich swych działach powinno odpowiadać kierunkom i sposobom gospodarowania uznanym przez naukę i przez Izbę Rolniczą dla każdego rejonu za najbardziej odpowiednie i racjonalne. Na tym odcinku jak najściślejszy kontakt kierownika szkoły i kierowników poszczególnych działów gospodarstwa szkolnego z inspektorami Izby Rolniczej jest bardzo pożądany i konieczny. Leży on także w interesie Izby Rolniczej, gdyż w ten sposób przez gospodarstwa szkolne i przez wychowanków szkół rolniczych, którzy na tych gospodarstwach się uczą, może swój program łatwiej i prędzej zrealizować.

Ważnym niezmiernie odcinkiem pracy nazewnątrz szkoły rolniczej jest opieka nad wychowankami. Opieka ta specjalnie jest potrzebna wychowankowi w chwili, kiedy rozpoczyna on mniej lub więcej samodzielną pracę w gospodarstwie swoim lub ojcowskim, lub kiedy gospodarstwo to znajduje się w stanie reorganizacji (np. komasacja). Naturalnie, że opieka szkoły może być bardzo ograniczona, że opiekować się gospodarstwem wychowanka powinien także odpowiedni inspektor lub instruktor rejonowy. Zadaniem instruktora w pierwszym rzędzie będzie zapoznać się z pracą i działalnością wychowanka, odpowiednio go nastawić i wykorzystać go jako przodownika. Pod tym względem wymagania stawiane wychowankom szkół rolniczych nie mogą być odrazu zbyt duże, lecz stopniowo zwiększane, w przeciwnym razie mogą się oni zniechęcić lub też staną się zawodowymi społecznikami.

Wychowanek szkoły rolniczej przede wszystkim w pracy w swym gospodarstwie wypróbować powinien umiejętności wyniesione ze szkoły, a przez osiągnięte rezultaty tej pracy, w której należy mu odpowiednio dopomóc, zdobędzie potrzebny dla przodownika autorytet. Nauczyciel-wychowawca, który zdobył pełne zaufanie ucznia szkoły rolniczej, będzie miał duży wpływ nadal i na wychowanka tej szkoły. Ten moment powinien być wykorzystany także w udziale personelu szkoły na zjazdach wychowanków lub zebraniach rejonowych organizowanych w większych skupieniach najlepiej na terenie gospodarstw wychowanków. Udział w tych zebraniach instruktorów rolniczych i oświatowych pracujących w danym terenie jest niezmiernie ważny. Szkoła rolnicza musi temu instruktorowi przekazać stopniowo opiekę nad swym wychowankiem — powinna mu przy tym wskazać, którego wychowanka, jak i w jakim stopniu będzie mógł ten instruktor w pracy wykorzystać. Takie porozumienie między szkołą i instruktorami jest bardzo potrzebne i ważne.

Niedocenianą dotychczas sprawą jest współpraca szkoły rolniczej z Powiatowymi Komitetami do Spraw Młodzieży Wiejskiej. W Powiatowym Komitecie dla S. M. W. nawet w tym powiecie, gdzie szkoły rolniczej nie ma, powinien być przedstawiciel szkoły rolniczej sąsiedniej, tej, która w danym powiecie ma największą ilość swych wychowanków. Powiatowy Komitet dla S. M. W. winien przyjąć na siebie obowiązek wyszukania i skierowania do szkół rolniczych odpowiednich kandydatów i kandydatek, którzy najlepiej wykorzystają naukę w tych szkołach, powrócą do swych wsi, gdzie zostaną wciągnięci i wykorzystani w pracy nad podniesieniem gospodarczym i kulturalnym wsi. Im lepszy będzie dobór kandydatów do szkół rolniczych, tym lepsze, prędsze i trwalsze będą rezultaty, które szkoły te osiągają. W związku z kierowaniem uczniów do szkół rolniczych P. K. dla S. M. W. winny przyjąć na siebie jeszcze jeden bardziej kłopotliwy obowiązek uzyskania stypendiów dla kierowanych przez siebie kandydatów do tych szkół. Sprawa ta nie we wszystkich powiatach jest należycie doceniana i uregulowana.

Naturalnie, że na tym nie kończą się ani możliwości pracy pozaszkolnej personelu szkół rolniczych, ani też punkty styczne i odcinki, na których szkoły rolnicze współpracują z Izbą Rolniczą i innymi czynnikami społeczno-gospodarczymi.

Wymienić tu można udział szkół rolniczych w akcji Przysposobienia Rolniczego, kursy dla przodowników urządzane w szkołach rolniczych i przy udziale personelu tych szkół, praca personelu szkoły w organizacjach rolniczych i młodzieżowych w samorządzie terytorialnym i innych organizacjach. Praca ta się stopniowo nasila bez nacisku ze strony władz szkolnych— wchodzi w zwyczaj — jest to praca społeczna dobrowolna i bezinteresowna personelu szkół rolniczych godna całkowitego poparcia i zachęty. I tu także by praca ta była możliwie wydajna i skuteczna powinna być planowana i uzgodniona z czynnikami, które podobną pracę prowadzą. Powiatowy Komitet dla S. M. W. będzie w wielu wypadkach najodpowiedniejszym terenem, na którym uzgodnienie to nastąpić może i powinno.

S. Ł.

Z MATERIAŁÓW LICZBOWYCH K. O. S. W.

I. Zakłady średnie ogólnokształcące państwowe — liczba oddziałów, młodzieży, nauczycieli.

Stan z dnia 1 grudnia 1937 r.

		Gimnazjum kl. I—IV					kl. VIII		Liceum kl. I			Nauczyciele		
		męskie	żeńskie	koeduk.	liczba oddz.	liczba młodzieży	liczba oddz.	liczba młodzieży	wydziały	liczba oddz.	liczba młodzieży	mężczyzn	kobiet	razem
1	Augustów	—	—	1	7	309	—	—	h+p	1	36	13	7	20
2	Baranowicze	1	—	—	9	295	2	48	h+m	1	35	24	5	29b)
3	Dzisna	—	—	1	6	220	1	28	h	1	11	16	3	19b)
4	Grodno	1	—	—	9	380	1	45	h+m	1	38	21	2	23
5	„	—	1	—	9	352	1	39	h+p	1	27	7	16	23b)
6	Lida	—	—	1	9	398	1	36	h i m	2	60	19	9	28
7	Mołodeczno	—	—	1	5	226	1	23	h	1	19	11	5	16b)
8	Nieśwież	—	—	1	8	296	1	35	h+m	1	33	14	11	25
9	N. Wilejka	—	—	1	4	175	1	26	—	—	—	10	6	16
10	Nowogródek	—	—	1	9	298	1	31	h+p	1	26	18	5	23b)
11	Oszmiana	—	—	1	4	177	1	22	h	1	22	11	4	15
12	Słonim	—	—	1	10	376	1	33	h+m	1	38	12	8	20b)
13	Stołpce	—	—	1	6	214	1	25	h	1	5	13	7	20b)
14	Suwałki	1	—	—	6	223	1	22	m	1	23	18	2	20b)
15	„	—	1	—	5	195	1	20	h	1	18	2	10	12
16	Święciany	—	—	1	7	288	1	36	h	1	13	19	11	30b)
17	Świsłocz	—	—	1	6	209	—	—	—	—	—	10	4	14
18	Szczuczyn	—	—	1	5	179	—	—	c)	—	—	13	10	23b)
19	Wilejka	—	—	1	5	228	1	21	h	1	30	16	2	18
20	Wilno—Mick.	1	—	—	13	586	2	63	h+kl i m	2	49	34	6	40b)
21	„ —Z. Aug.	1	—	—	9	428	3	85	m i p	2	81	34	6	40b)
22	„ —Czartor.	—	1	—	8	357	2	55	h i p	2	58	4	23	27
23	„ —Orzeszk.	—	1	—	10	509	2	88	h i m	2	58	4	24	28
24	„ — Filia białor.	—	—	1	4	141	1	16	—	—	—	10	5	15
25	„ — Semin. praw.	1	—	—	—	—	3 kl.VII VIII IX	48	—	—	—	8	—	8b)
26	Wołkowysk	—	—	1	8	353	1	32	h	1	20	19	6	25b)
		6	4	16	178	7402	28 +3	876	x)	26	700	380	197	577
	(W zakł. kształcenia naucz.)											58	65	123
												438	262	700

U W A G I

a) Wydziałów licealnych jest:
hum. 11
mat-fiz. 5
przyr. 2
hum.+przyr. 3
hum.+mat.-fiz. 4
hum.+klas. 1

b) W tym zaliczeni są nauczyciele urlopowani do zakładów prywatnych, przydzieleni do szkół ćwiczeń i powszechnych, do oświaty pozaszkolnej i administracji szkolnej.

c) Nadbudówką jest liceum pedag.

II. Zakłady średnie ogólnokształcące prywatne — liczba oddziałów, młodzieży, nauczycieli.

Stan z dnia 1 grudnia 1937 r.

		Gimnazjum kl. I—IV					kl. VIII		Liceum kl. I			Nauczyciele			UWAGI
		męskie	żeńskie	koeduk.	liczba oddz.	liczba młodzieży	liczba oddz.	liczba młodzieży	wydziały	liczba oddz.	liczba młodzieży	mężczyzn	kobiet	razem	
1	Baranowicze—M. Piłs.	—	1	—	8	274	1	33	h+p	1	22	8	13	21d)	
2	Baranowicze—Epszt. (pol).	—	—	1	6	249	1	22	p	1	10	9	6	15	
3	Brasław	—	—	1	6	172	—	—	—	—	—	4	4	8d)	
4	Druja	—	—	1a)	4	126	1	24	—	—	—	6	4	10	
5	Głębokie	—	—	1	6	219	1	22	p	1	19	12	6	18d)	
6	Grodno P. M. S.	1b)	—	—	6	224	1	21	p	1	20	15	2	17d)	
7	„ T-wa Szk. Śr. (pol.)	—	—	1	4	123	1	16	h	1	9	8	6	14	
8	„ —Tarbut (hebr.)	—	—	1	6	225	1	27	h+p	1	21	13	5	18	
9	Postawy	—	—	1	4	140	—	—	—	—	—	5	6	11d)	
10	Słonim—Żyd. T-wa Szk. Śr. (pol.)	—	—	1	6	208	1	15	m	1	9	9	8	17	
11	Słonim–im. M. Dar.	—	1	—	4	117	—	—	—	—	—	—	11	11	
12	Sejny	1	—	—	6	184	1	22	h	1	13	12	—	12	
13	Suwałki—T-wa Szk. Śr. (pol.)	—	—	1	4	108	1	13	h	1	10	8	6	14	
14	Wilno—O.O. Jez.	1	—	—	8	309	1	30	h+p	1	28	20	—	20	
15	„ —SS. Nazar.	—	1	—	7	276	1	41	h+p	1	25	8	18	26	
16	„ —Epszt.(pol.)	—	—	1	8	373	1	44	p	1	33	14	4	18	
17	„ —Ośw. (pol.)	—	—	1	5	225	1	34	h+p	1	37	12	9	21	
18	„ —Filom.	—	1	—	5	141	—	—	—	—	—	2	13	15	
19	„ —Ks.Ks. Misj.	1	—	—	—	—	1	54	—	—	—	7	—	7	
20	„ —SS. Bened.	—	1	—	5	213	1	15	h	1	8	1	15	16	
21	„ —ks. P. Skargi	—	—	1	6	236	—	—	—	—	—	12	6	18	
22	„ —ks. P. Skargi (dla dorosł.)	—	—	1	—	—	1	35	—	—	—				
23	„ —ros.	—	—	1	4	128	1	28	h	1	10	9	10	19	
24	„ —lit.	—	—	1	7	226	2	44	h	1	22	14	8	22d)	
25	„ I. C. K. O. (żargon.)	—	—	1	6	217	1	23	h	1	15	10	8	18	
26	„ —Tarbut (hebr.)	—	—	1	6	233	1	26	h+p	1	14	12	7	19	
27	„ —Tuszyja (hebr.)	—	—	1	4	134	1	17	h+p	1	16	9	2	11	
28	„ Dr Czarno (pol.)	—	—	1	3	79	—	—	—	—	—	7	—	7	
29	Wołkowysk Herclija (hebr).	—	—	1	4	133	1	12	—	—	—	6	5	11	
		4	5	20	148	5272	24	618	x)	19	341	254	177	434	

UWAGI:

a) Zakład przekształca się na męski.
b) Zakład ma 1 klasę żeńską.
c) Wydziałów licealnych jest: hum. 7, mat.-fiz. 1, przyr. 4, hum.+przyr. 7
d) Zakład korzysta z pomocy państw. w formie przydziału etatów.

SPRAWOZDANIE

Centralnej Biblioteki Pedagogicznej przy Kuratorium O. S. W. w Wilnie za rok 1937.

W roku 1937 Czytelnia i Biblioteka były otwarte przez 282 dni; w miesiącach lipcu i sierpniu były czynne 3 razy tygodniowo.

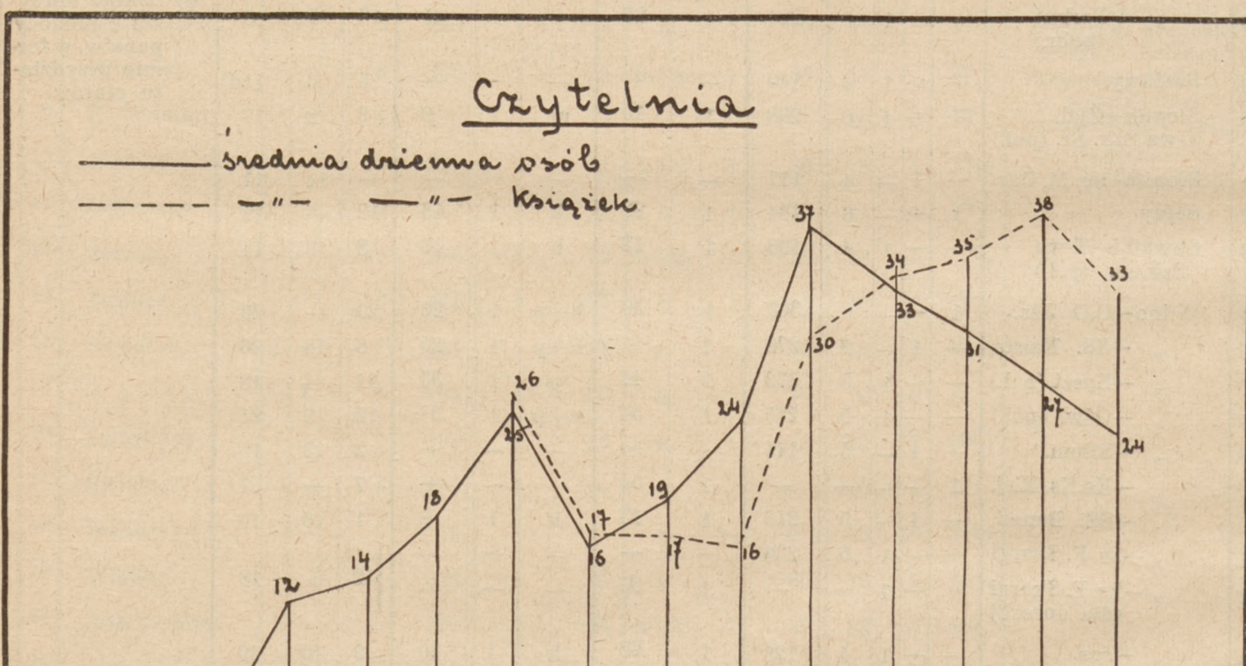
Czytelnia.

Z Czytelni korzystało w 1937 r. 6637 osób, od 3 do 72 osób dziennie, od 275 (sierpień) do 838 osób (październik) miesięcznie. Przeciętna frekwencja dzienna w Czytelniach (dla dorosłych i dla młodzieży) 24 osoby; przeciętna miesięczna 553 osoby. W ciągu roku wydano do Czytelni, prócz książek z podręcznej biblioteki (bibliografie, encyklopedie, słowniki) i bieżących czasopism, 9262 książki; przeciętna dzienna 33 książki — miesięczna — 772 książek.

Czytelnie posiadały 160 czasopism; w języku polskim 137, w językach obcych — 23; w tej liczbie czasopism pedagogicznych było 80. Bezpłatnie czytelnia otrzymywała 50 czasopism, za zniżoną opłatą 40.

Wypożyczalnia.

W ciągu roku korzystało z wypożyczalni 1514 osób, które odwiedziły Wypożyczalnię 27.036 razy; od II do 178 odwiedzin dziennie, od 1580 (lipiec) do 2822 odwiedzin (listopad) miesięcznie; przeciętna miesięczna 2253 osoby, dzienna — 96 osób. Razem z 6637 osobami, które odwiedziły Czytelnię w roku sprawozdawczym, ilość odwiedzin wyniosła 33673 rocznie, czyli

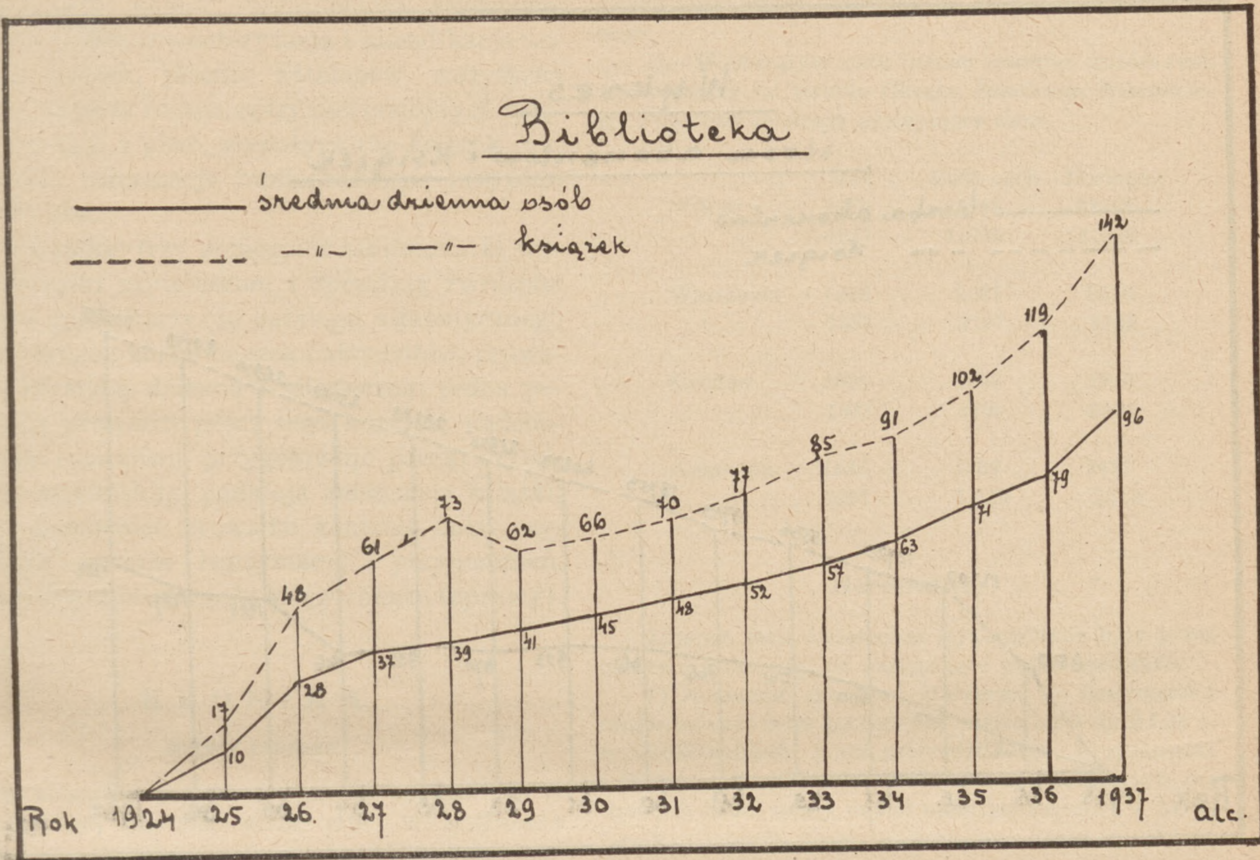

Wykres 1.

przeciętnie 2806 osób miesięcznie, albo 120 osób dziennie. (Wykres 1).

Książek wypożyczono do domu 40158, od 5 do 305 dziennie, od 2449 (czerwiec) do 3949 (listopad) miesięcznie; przeciętnie wypożyczano dziennie 142 książki, miesięcznie 3347 książek. Od 1932 roku ilość wypożyczonych książek wzrosła w dwójnasób.

Razem z 9262 książkami, wypożyczonymi do Czytelni, ilość wypożyczonych w ciągu roku książek wyniosła 49420, czyli 4118 książek miesięcznie, 175 książek dziennie. (Wykres 2).

Wykres 2.

Statystyka czytelników.

Ilość abonentów z 728 w dn. 1.I. 1937 r. wzrosła do 1514 w ciągu roku; ubyło w ciągu roku 639 osób, więc ilość abonentów w dn. 31.XII. 37 r. wynosiła 875 osób.

W liczbie 1514 abonentów było kobiet 859, mężczyzn 648. Z m. Wilna było 1144 osoby, z prowincji 370 osób.

W bieżącym roku znacznie zwiększyła się ilość czytelników zamiejskich, mianowicie o 94 osoby (z 276 w 1936 r. do 370 w 1937 r.). Przyczyniła się do tego zapewne ta okoliczność, że Biblioteka wzięła w tym roku na siebie koszty przesyłki paczek z książkami abonentom. Zwrot paczki opłaca czytelnik; przeciętnie wysyła się do 20 paczek miesięcznie.

Wśród 1514 abonentów C. B. P. było:

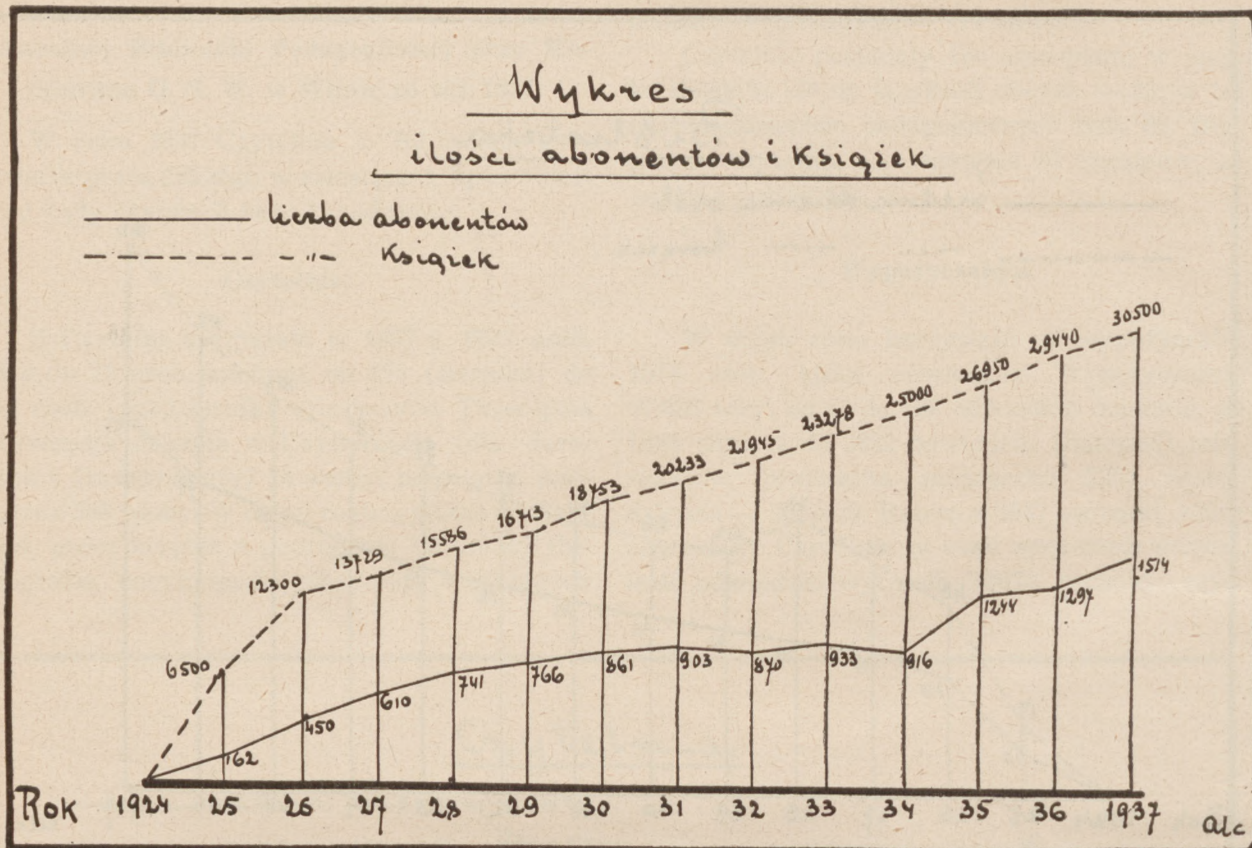
1. Instytucyj (szkół, bibliotek, burs) .	7	
2. Nauczycieli szkół średnich państwowych	145	
3. Nauczycieli szkół średnich prywatnych	90	
4. Nauczycieli szkół powszechnych prywatnych	142	
5. Nauczycieli szkół powszechnych publicznych	514	
6. Nauczycieli emerytów	40	931
7. Pracowników Kuratorium i Inspektoratów	120	
8. Studentów U. S. B.	124	
9. Uczniów szkół średnich	172	
10. „ Pedagogium	56	
11. „ Szkół powszechnych . .	26	
12. Osób innych . . . . :	78	576
Razem:		1514.

(Wykres 3).

Stan księgozbioru.

Stan księgozbioru na 31.XII. 1937 przedstawia się następująco:

1. Książek zinwentaryzowanych i skatalogowanych	25464
2. Książek rosyjskich wpisanych do oddzielnego inw.	3000
3. Książek rosyjskich niezinwentaryzowanych	475
4. Książek polskich niezinwentaryzowanych	115
5. Książek duplikatów niezinwentaryzowanych	204
6. Książek duplikatów zinwentaryzowanych	1269
Razem:	30527.

Wykres 3.

W ciągu roku zinwentaryzowano, skatalogowano i oddano do użytku czytelników 2193 książek i czasopism, na sumę zł 9086 gr 10.

Ogólna wartość księgozbioru użytkowego zł 129.840.70. Nabyto w bieżącym roku książek za 7774 zł 40 gr i pism za zł 2808 gr 20. Oprawa książek i czasopism kosztowała zł 2087 gr 85.

Szczególna uwaga Biblioteki była zwrócona na konserwację księgozbioru. Ponieważ duża ilość książek pozostawała nieoprawiona z braku środków na to i łatwo mogła ulec zniszczeniu, w roku bieżącym oprawiono znacznie więcej książek, niż w latach ubiegłych, a mianowicie o zł 670 więcej niż w r. 1936.

W czerwcu Biblioteka była nieczynna przez tydzień (1—7.VI) celem przeprowadzenia kontroli księgozbioru. Były sprawdzone kolejno książki z działu pedagogiki i dydaktyki (39 poddziałów); filozofii i psychologii (14 poddziałów); krytyki i historii literatury polskiej i obcej i część działu nauk społecznych (3 poddziały).

Praca i propaganda biblioteki.

W bieżącym roku w celu udostępnienia Biblioteki czytelnikom zamiejskim były umieszczone ogłoszenia o Bibliotece w Dzienniku Urzędowym K. O. Sz. Wileńskiego, co wpłynęło dodatnio na ilość czytelników, która zwiększyła się w porównaniu do roku ubiegłego o 217 osób.

Dla ułatwienia czytelnikom doboru książek do egzaminów, referatów itd. były udzielane porady bibliograficzne na miejscu lub piśmiennie czytelnikom zamiejskim. Niektóre osoby, żądające wskazówek nie z dziedziny pedagogiki, skierowano do Poradni Bibliotecznej Związku Bibliotekarzy.

Większe komplety książek były wypożyczane na kursy i wykłady jak np.: na wykłady samokształceniowe, urządzane przez Wileńskie Koło Zw. Bibliotekarzy Polskich, na nauczycielską konferencję rejonową w Borejkowszczyźnie komplet dzieł Syrokomli; książki na wykład o samokształceniu; książki z dziedziny opieki społecznej i Ogrodów Jordanowskich.

W styczniu był urządzony w Bibliotece pokaz książek dla młodzieży oraz książek z dziedziny bibliotekarstwa i czytelnictwa dla słuchaczów kursu bibliotekarskiego dla nauczycieli-bibliotekarzy szkół średnich, którzy zwiedzili również Bibliotekę, zaznajamiając się z jej urządzeniem i pracą.

Co się tyczy wewnętrznej pracy w Bibliotece, istnieje następujący podział czynności. Do

bibliotekarki należy: prenumerata czasopism, zakup książek, inwentaryzacja i klasyfikacja nowych książek, pisanie katalogów, statystyka i sprawozdania roczne, spisy nowonabytych książek, wycinki z pism, wypożyczanie książek czytelnikom, informacje bibliograficzne, przyjmowanie opłat.

Wszystkie trzy pomocnice bibliotekarki wydają książki czytelnikom i sprzątają zwrócone książki, piszą karty do katalogu alfabetycznego i działowego i karty książek i abonentów, prowadzą statystykę dzienną i miesięczną; jedna pomocnica prowadzi prócz tego kontrolę nadchodzących czasopism, przygotowuje paczki czytelnikom zamiejskim, podkleja zniszczone książki; druga pomocnica prowadzi kontrolę opłat czytelników, pisanie legitymacyj i przypomnień, czuwa nad konserwacją księgozbioru (oprawy).

KRONIKA.

Szkoły rolnicze.

W końcu listopada i na początku grudnia 1937 r. ministerialny wizytator szkół roln. W. Miśkiewicz wspólnie z wizytatorem okręgowym zwizytowali wędrowne kursy rolnicze w Jeziornicy, Podgruszanach, Wilczukach i Paszkowcach, przy czym omówiono wykonanie programów wobec tego, że Ministerstwo W. R. i O. P. ma opracować nowe programy dla tych kursów.

W dniach 17—21 grudnia odbyła się w Ministerstwie W. R. i O. P. konferencja kierowników szkół przysposobienia rolniczego i kierowniczek szkół przysposobienia gospodyń wiejskich, na której omówiono wykonanie nowych programów w tych szkołach. Materiały zebrane na tej konferencji posłużyć mają Ministerstwu do uzupełnień tych programów i opracowania wskazówek metodycznych.

*

Turystyka.

I. W dniach 5 i 6 listopada 1937 r. odbyła się w Wilnie ogólna konferencja turystyczna, poświęcona omówieniu potrzeb turystycznych ziem wileńskiej i nowogródzkiej. Zebranie otworzył Pan Wojewoda Wileński, w obecności Wice-Ministra Komunikacji Bobkowskiego. Wzięli udział w zebraniu delegaci z terenu województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego. W programie konferencji znalazły się także następujące sprawy z zakresu turystyki szkolnej:

1) Zofia Domaniewska, naucz. Państw. Gimn. im. E. Orzeszkowej w Wilnie, zreferowała sprawę akcji przewodnictwa po Wilnie, wykonywanej przez młodzież szkolną,

i 2) Bolesław Łucznik, okręgowy instruktor K. O. Szk. Wil., przedstawił zebranym wyniki akcji wycieczkowej i szkolnych schronisk na terenie okręgu szkolnego.

II. W ubiegłym roku bardzo znacznie wzrósł ruch wycieczkowy na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego. Powyższe ilustrują następujące dane:

	Rok	Ilość osób	Noclegów
Wilno	1936	8593	23386
	1937	11755	37926
Warszawa	1936	2491	8580
	1937	3747	9735
Grodno	1936	1321	1946
	1937	1709	2201
Augustów	1936	1259	2452
	1937	1.329	2510

*

Harcerstwo.

Zimowe ferie świąteczne wykorzystane były przez harcerki i harcerzy na następujące prace harcerskie:

1) Komenda chorągwi Harcerzy w Białymstoku zorganizowała kurs zuchowy w czasie od 2 do 9.I.38 r. w Druskienikach. Kurs prowadzili pp. Korytkowski z Białegostoku i Kawecki z Druskienik. W pracach zuchowych brała liczny udział młodzież zuchowa z Druskienik, z Suwałk, Grodna, Augustowa i pow. grodzieńskiego.

2) Komenda Chorągwi Harcerzy w Wilnie zorganizowała kurs zuchowy w Wilnie w lokalu Państw. Szkoły Rzem. Budowlanych. Wzięła udział w kursie młodzież z terenu woj. wileńskiego i nowogródzkiego. Kurs prowadzili pp. Iwaszko Michał i Timofiejew Wacław.

Oba kursy miały za zadanie przygotowanie kierowników dla gromad zuchowych w szkołach powszechnych.

3) Harcerki z 13-ej żeńskiej drużyny w Wilnie i Kierownictwo Kursu zuchowego w Wilnie w dn. 9 stycznia r. b. urządziły piękną zabawę dla dzieci urzędników K. O. Szk. Wil. W zabawie wzięło udział 60 dzieci, które przez 3 godziny wesoło bawiły się.

4) Drużyny w szeregu miejscowościach zorganizowały w czasie ferii zimowych kurs dla zastępowych, kursy narciarskie i zabawy dla biednych dzieci.

*

Higiena szkolna.

I. W październiku 1937 r. odbył się zjazd lekarzy powiatowych woj. nowogródzkiego. Na zjeździe tym wizytator Borowski poruszył szereg zagadnień związanych z higieną szkolną. Zwrócił uwagę na możliwość niedociągnięć w budowie szkół im. Marszałka Piłsudskiego pod kątem widzenia higienicznym ze względu na szybkie tempo budowy.

W r. 1938 ma powstać 100 nowych budynków szkolnych na terenie woj. nowogródzkiego. Otóż budulec powinien być cięty już w styczniu ew. lutym. Ścia-

ny należy dokładnie izolować od fundamentów. Sufity muszą być szczelnie podbite, w przeciwnym razie do chwili ich tynkowania może się sypać do izby szkolnej ziemia. W naszych warunkach klimatycznych szatnie są konieczne. Ustępy należy budować p-g inż. Białkowskiego: doły betonowe metrowej głębokości, szczelnie przykryte, przystosowane do przesypywania torfem i wywożenia na kompost. Uwzględnić należy wskazówki Min. W. R. i O. P. umieszczone w wydawnictwie „Publiczne Szkoły Powszechne x-ego stopnia, Teren, budynki, sprzęty. Warszawa 1937 r.". Zeszyty zostały rozesłane władzom gminnym.

W sprawie opieki higienicznej oraz wychowania higienicznego dziatwy szkół powszechnych wizytator Borowski podkreślił konieczność nawiązania ścisłej współpracy lekarzy z nauczycielstwem, konieczny jest czynny udział lekarzy powiatowych i okręgowych w konferencjach nauczycielskich. Inspekcje szkół dokonywane przez lekarza powinny mieć zą zadanie głównie nawiązanie kontaktu z gronem nauczycielskim, omawianiā aktualnych zagadnień higienicznych i sanitarnych. Kontrola czystości indywidualnej ucznia nie może być wyłącznym celem inspekcji, gdy wyniki badań nie odzwierciadlają istotnego stanu rzeczy, inspekcja bowiem ma miejsce raz do roku, to na jesieni, to na wiosnę, w dni nieokreślone itd.

Tymczasem nauczycielstwo ma obowiązek kontrolowania czystości dzieci w czasie specjalnie na to przeznaczonym. Pożądanym również jest, by kierownicy szkół oraz pp. inspektorowie szkolni brali udział w konferencjach lekarzy okręgowych.

Racjonalne lecznictwo dzieci może być prowadzone jedynie w Ośrodkach Zdrowia Powiatowych i Wiejskich. Dotyczy to również zwalczania chorób społecznych — jaglicy, gruźlicy, chorób wenerycznych i alkoholizmu. Obecnie liczba wiejskich ośrodków zdrowia jest znikoma. Usiłowania samorządów powinny iść w kierunku należytego przeszkolenia lekarzy okręgowych w zakresie chorób społecznych i higieny szkolnej oraz organizowania wiejskich ośrodków zdrowia.

II. Na początku roku szkolnego Centrala Opiek Rodzicielskich objęła Przychodnię Lekarską szkolną w Wilnie. Przychodnia się mieści przy zaułku Franciszkańskim nr 3. C. O. R. zmniejszyła opłaty od uczniów na rzecz Przychodni do 2 zł rocznie od ucznia szkoły średniej i do 1 zł od ucznia szkoły powszechnej. Działalność Przychodni w r. b. w porównaniu do działalności w latach ubiegłych — ożywiła się. W Przychodni odbywają się badania młodzieży przez lekarzy specjalistów z zakresu chorób wewnętrznych, chirurgicznych, ocznych, uszu, gardła i nosa oraz chorób zębów. W r. b. Kuratorium O. S. Wil. przydzieliło lekarzy specjalistów od chorób płucnych i narządu krążenia, którzy pracując w Przychodni są niejako konsultantami lekarzy szkolnych. Kuratorium przydzieliło nadto lekarza specjalistę od chorób skóry i wenerycznych, jak również dwuch lekarzy dentystów.

Prócz badań diagnostycznych w Przychodni odbywają się prostsze zabiegi lekarskie, naświetlanie lampą kwarcową. Przychodnia wreszcie wydaje leki po cenie minimalnej.

Kwestia odwiedzania chorych uczniów na mieście przez lekarzy Przychodni nie została dotąd rozwiązana ze względów organizacyjnych i finansowych.

Do braków Przychodni zaliczyć należy brak na miejscu aparatu rentgenowskiego, telefonu, elektrokardiografu i podręcznego laboratorium. C. O. R. ma znaczne trudności w zbieraniu należnych Przychodni sum od poszczególnych Komitetów Rodzicielskich szkół średnich, a zwłaszcza szkół powszechnych. W porównaniu z r. ub. akcja ta jest żywsza, sądzić przeto należy, iż świadomość pożyteczności instytucji, jaką jest Przychodnia, wśród rodziców wzrasta. Lecznictwo dzieci gdzieindziej — w przychodni Ub. Sp., Przychodni dla Urzędników Państwowych, Kolejowej itd. nie zawsze jest dogodne pod względem czasu, środowiska. Przychodnia szkolna posiada duże walory wychowawcze. Prowadzona przez rodziców siłą rzeczy troszczy się o to, by dziecko chore zostało otoczone należytą opieką we właściwym czasie. W pracy Przychodni w r. b. jest znaczny postęp zarówno liczbowy, jak i pod względem jakościowym. W styczniu r. b. paru lekarzy Przychodni, przydzielonych przez Kuratorium, przesłuchało 10-dniowy Kurs dla lekarzy z dziedziny W. F. w P. I. W. F. w Warszawie. W r. b. zorganizowano w Wilnie gimnastykę leczniczą.

III. O dnia 1.XII. 1937 r. rozpoczęto ćwiczenia 3 grup — ortopedycznej, astenicznej i dzieci z wadami w narządzie krążenia. W każdej grupie jest obecnie po 30 uczniów — 15 dziewczynek i 15 chłopców. Ćwiczą oddzielnie. Dzieci są dobrane z 1 i 2-ej klas gimnazjalnych. Ćwiczą 3 razy tygodniowo. Dzieci uczęszczające na lekcje gimnastyki leczniczej zostały zwolnione z lekcji zwykłej gimnastyki oraz wszelkich zajęć dodatkowych, związanych z wysiłkiem fizycznym. Każde dziecko zostało zakwalifikowane przez lekarzy specjalistów, dokonano również badań diagnostycznych dodatkowych. Ćwiczenia prowadzą nauczyciele ćwiczeń cielesnych p-g specjalnie opracowanych wzorów lekcyjnych z uwzględnieniem możliwości indywidualnych uczniów.

Przez lekarzy specjalistów odbywa się systematycznie kontrola zdrowia. Efekt gimnastyki leczniczej siłą rzeczy nie może być widoczny na przestrzeni krótkiego czasu, to jednak ścisłe badania lekarskie pozwolą na wyciągnięcie wniosków już w końcu roku szkolnego.

*

Oświata pozaszkolna.

O własnych siłach.

N o w e R u t k i — wieś położona na pograniczu Prus Wschodnich, w powiecie augustowskim, zasługuje na to, aby choć pokrótce poinformować szerszy ogół o pracy społecznej tej wsi.

Nowe Rutki, tak jak je widziałem, są obrazem należycie pojętej koordynacji pracy społeczno-oświatowej w środowisku, które świadome swej roli na odcinku granicznym jest ostoją polskiej kultury i tężyzny obywatelskiej ogółu mieszkańców. Dają jasną odpowiedź na pytanie, co zrobiły i co zrobić zamierzają dla wspólnej sprawy i dla korzyści własnych. A oto jak wyglądają Nowe Rutki przy pracy.

Przyjeżdżam i zastaję wypełnioną po brzegi salę szkolną starszymi gospodarzami. Było ich, jak się potem przy głosowaniu okazało, ponad 80. W drugiej sali zebrała się młodzież męska: orlęta i junacy, młodzież, która opuściła szkołę powszechną i obecnie pracuje w Związku Strzeleckim. Jest ich 43.

Korzystając z tego, że zebranie starszych ma się odbyć za pół godziny, przyglądam się młodzieży. Przed chwilą Komendant Straży Granicznej odbył z nimi pogadankę z zakresu Polski Współczesnej. Obecnie widzę ich przy zbiórce w dwuszeregu, którą kieruje sierżant placówki straży granicznej, jako ich instruktor w zakresie P.W i W.F. Wykonują wszystko sprawnie, są ześpiewani i widać radość w ich twarzach. Robią wrażenie regularnego oddziału wojskowego.

Rozmawiam z nimi, pytam, jaki mają plan, do czego dążą. Okazuje się, że ta młodzież ma wyraźny plan, realizuje go i wierzy, że to co zrobiła i robi jest potrzebne dla nich, dla wsi, dla Polski, i że nikt tego za nich nie zrobi.

Jakiż to plan?

Dowiaduję się, że nie ma młodzieży niezorganizowanej. Młodzież męska od lat 14 do 16 zorganizowana jest przy Związku Strzeleckim w „Orlętach", inni to „junacy". Dziewczęta należą do Oddziału Żeńskiego Związku Strzeleckiego i do Koła Gospodyń Wiejskich. Starsi gospodarze należą do Kółka Rolniczego, które jest koroną pracy w tym środowisku.

Niezależnie od tego jest kurs dla przedpoborowych II stopnia, na który uczęszcza 39 osób. Obecnie wszystkie prace koncentrują się w szkole, — którą wybudowała sama wieś, troszcząc się nadal o należyte wyposażenie szkoły. Praca poszczególnych komórek organizacyjnych prowadzona jest samodzielnie, przez wybraną do tego młodzież i starszych. Wśród młodzieży jest 9 absolwentów szkół rolniczych, co świadczy o głębokim zrozumieniu środowiska w zakresie przygotowania ludzi w pracy zawodowej rolniczej i społecznej. Każda organizacja ma wyznaczony swój dzień i godzinę dla spraw własnych i dla pracy w zespołach. Niezależnie od tego raz w tygodniu schodzą się wszyscy razem w sali szkolnej, która jest dla nich świetlicą, chociaż, jak twierdzą, ciasno im i myślą o budowie domu społecznego. W świetlicy tej jest biblioteczka ruchoma przysłana przez Powiatową Centralę Biblioteczną w Augustowie, są czasopisma wspólnie prenumerowane, jak: Przewodnik Gospodarski, Plon, Rolnik Wielkopolski, Zjednoczenie, Wiarus, Wiadomości Strzeleckie, Nasz Głos.

Czytelnictwo czasopism i książek zorganizowane jest w formach: zespołu samokształceniowego spółdzielczego, gazety głośnej z dyskusją i czytelnictwa indywidualnego.

A cóż jeszcze robią starsi? Od 5 lat czynna jest Spółdzielnia mleczarska, do której należą wszyscy rolnicy. Dla okolicy zorganizowano filię tej mleczarni we wsi Rutkach Starych.

Idę do drugiej sali, gdzie rozpocząć się mają obrady wśród starszych. Celem zebrania jest zorganizowanie spółdzielni spożywców.

Zebranie prowadzi jeden z gospodarzy miejscowych, sołtys wsi, p. Kolenda, jako przewodniczący z wyboru. Po wygłoszeniu referatu na temat spółdzielni spożywców przez p. Witka Józefa, nauczyciela szkoły powszechnej w Augustowie, wywiązała się rzeczowa dyskusja. Nie było tu szumnych przemówień, ani demagogicznych wystąpień. Pytania obracały się około dokładnego zrozumienia regulaminu spółdzielni i przystosowania go do miejscowych warunków. Zebranie nacechowane było troską wszystkich o to, aby to, co zamierzają zrobić, miało trwałe podstawy rozwoju. W rezultacie 99% mieszkańców wsi przystąpiło do zorganizowania spółdzielni spożywców, któraby, jak się wyrazili, mogła być wzorem dla innych, tak jak istniejąca spółdzielnia mleczarska.

Część dochodów z obu spółdzielni przeznaczono na budowę Domu Społecznego i cele kulturalno-oświatowe.

Tych kilka przykładów pracy konkretnej wystarczy, aby móc stwierdzić, że w Rutkach Nowych praca społeczna jest ujmowana właściwie: bierze w niej udział całe środowisko; jest ciągłość pracy szkolnej na odcinku pracy oświatowej pozaszkolnej z młodzieżą, która opuściła szkołę; jest na poziomie zorganizowana współpraca starszych z młodszymi, którzy potem przechodzą do organizacyj starszych przygotowani; jest zorganizowana praca kobiet i dziewcząt wiejskich, jest zatem w całej pełni koordynacja pracy środowiskowej na odcinku społeczno-oświatowym i gospodarczym.

Nasuwa się pytanie, jak się do tej pracy zabrali. Otrzymujemy odpowiedź prostą: zebrali się wszyscy, nakreślili jeden plan wspólny dla całego środowiska, biorąc pod uwagę jego potrzeby i właściwości, podzielili pracę pomiędzy siebie — obmyślili warunki do przeprowadzenia planu, zaprosili do współpracy miejscowe nauczycielstwo, poprosili instruktorów z powiatu o pomoc, i obecnie w tym społecznym zespoleniu wszystkich sił pracują mając jeden cel i jeden plan: dźwignąć siebie, dźwignąć środowisko.

Każdego, kto przychodzi do tej wsi z jakąś radą czy pomocą, witają ochotnie, słuchają chętnie i dyskutują rzeczowo. Wieś myśli wszechstronnie i realnie. Nie narzeka, cechuje wszystkich optymizm, wiara i głęboki patriotyzm. Wielu z mieszkańców tej wioski to członkowie P. O. W., to ochotnicy wojskowi z 1920 roku.

Szkoła powszechna jest otoczona pełną troską. Kierownik i nauczycielstwo cieszą się tu szacunkiem i współdziałają w całości pracy, podejmowanej samodzielnie przez środowisko.

I kiedym myślą przeniósł się do naszych wsi kresowych, pomyślałem: trzeba, aby granice Polski otoczone były takimi wioskami, jak Rutki, murem takich serc oddanych Polsce.

W. Dr.

*

Z powiatu święciańskiego.

Grzybiany — mają zorganizowany kurs dla przedpoborowych I i II stopnia, na który uczęszcza systematycznie 19 osób. Słuchaczami kursu jest młodzież z rejonu wsi okolicznych w promieniu 5 kilometrów. Kurs prowadzi nauczyciel ze wsi Bojary, p. Bowszys Leon. Ostatnio z inicjatywy kursu zorganizowano zabawę, a osiągnięty z niej dochód w sumie 13 zł prze-

znaczono na Fundusz Obrony Narodowej. Istnieją zamierzenia, aby zakupić dla armii ręczny karabin. Obecnie kursiści są w trakcie przygotowania przedstawienia amatorskiego. Dochody z tego przedstawienia powiększą sumę zbiórki na F. O. N. W ten sposób młodzież kursu dla przedpoborowych , obok systematycznych zajęć lekcyjnych, organizuje i inne formy pracy oświatowej, z których bierze udział szersze społeczeństwo.

S e m i s z k i — same prosiły miejscowego kierownika szkoły o zorganizowanie kursu dla przedpoborowych. Zgłosiło się 18 osób spośród młodzieży wsi okolicznych. Kurs został zaopatrzony w program, podręczniki i gazety przez Inspektorat Szkolny. Wydatki rzeczowe, jak opał i światło, pokrywa gmina.

P o ż e m i s z k i mają zorganizowaną pracę oświatową w następujących formach: kurs dla przedpoborowych, czytanie książek i czasopism, słuchanie radia. Całością kieruje miejscowy kierownik szkoły, p. Romanowski Walerian, w ścisłej współpracy z miejscowym komendantem strażnicy granicznej K.O.P.-u Młodzież w liczbie 28 osób korzysta chętnie z książek i systematycznie bierze udział w pracach na kursie dla przedpoborowych. Niektórzy ze słuchaczów przychodzą na kurs z odległości 6 kilometrów od szkoły.

W. Dr.

*

Dnia 11 stycznia r. b. odbyła się w **Baranowiczach**, zorganizowana przez miejscowy Inspektorat Szkolny i Powiatową Komisję Oświaty Pozaszkolnej jednodniowa konferencja chóralno-teatralna. W konferencji wzięło udział przeszło 40 osób. Program konferencji obejmował zagadnienia pracy zespołu teatralnego, dotyczące zarówno strony metodycznej, jak i organizacyjnej. Zainteresowanie obecnych świadczyło o wielkiej potrzebie takiej konferencji, która jest wstępem do zrealizowania planu nakreślonego w tym dziale pracy oświatowo-społecznej.

Znaczenie prac artystyczno-teatralnych doceniają również i władze samorządowe, które za pośrednictwem O. P. pośpieszyły z wydatną pomocą nauczycielstwu i innym osobom, pracującym w tym dziale, dostarczając bezpłatnych dojazdów do Baranowicz i spowrotem.

Zagadnienie dokształcania kierowników chórów i teatrów ludowych ma dla Baranowicz specjalne znaczenie w związku z projektem uruchomienia radiostacji, która ma być placówką szerzenia kultury polskiej na kresach, a w której to pracy i oświata pozaszkolna ma zamiar zająć poważne stanowisko przez pokazanie za pośrednictwem radia zespołom młodzieżowym i starszemu społeczeństwu, jak należy godziwie się bawić i uczyć.

Konferencję przeprowadzili okręgowa instruktorka śpiewu B. Gawrońska i okr. inst. o. p. Wł. Dziedzic.

Taka sama konferencja odbyła się dn. 16.I. b.r. w Wołożynie, a następne odbędą się w Święcianach dn. 12.II b.r., w Nowogródku dn. 15.II, w Postawach dn. 19.II, w Suwałkach i Augustowie dn. 26 i 27.II, w Szczuczynie Nowogr. dn. 3.III i 4.III, w Mołodecznie dn. 5.III, w Wilejce 6.III b.r.

W **Wołożynie** dni 15, 16 i 17 stycznia b.r. upłynęły pod znakiem instruowania nauczycielstwa i innych pracowników w dziale prac oświatowo-pozaszkolnych.

Dnia 15.I. odbyła się konferencja bibliotekarzy gminnych punktów bibliotecznych, którzy pod przewodnictwem miejscowego Inspektora Szkolnego i obwodowych instruktorów o. p. z Wilna i Wołożyna zastanawiali się, jak zorganizować pod względnem technicznym i pedagogicznym pracę bibliotek gminnych, aby praca ich była możliwie jak najwięcej wydatna. Poważny stosunek nauczycieli-bibliotekarzy do zagadnienia pozwala sądzić, że wyrównana linia oświatowa w tym dziale pracy da niewątpliwie znaczny postęp w tak pięknie rozwijającej się już akcji bibliotecznej.

Dzień 16.I poświęcony był na omówienie zagadnień chóralno-teatralnych i podobnie jak w Baranowiczach były one tematami całodziennych rozważań teoretycznych, urozmaicanych zajęciami praktycznymi, ilustrującymi metody pracy w tym dziale.

Uczestników było 26 osób. Przewodniczył obradom Inspektor Szkolny. Zajęcia i wykłady prowadził okr. instr. o. p.

Dnia 17.I gminni referenci o. p. z terenu całego powiatu radzili nad tym, jak zorganizować pracę oświatowo-pozaszkolną na terenie swej gminy, ażeby dała ona należyte rezultaty oraz jak zorganizować opiekę i pomoc dla pracowników oświatowych, by wielki wysiłek każdego oświatowca, a w szczególności nauczycielstwa, które z poświęceniem pracuje w o. p., nie szedł na marne i ażeby praca była zorganizowana i miała jasno i wyraźnie sprecyzowany cel, biorąc pod uwagę warunki, możliwości i potrzeby środowiska.

Szczere zainteresowanie, pomoc ze strony władz samorządowych, celowe i sprawne zorganizowanie całości oraz rzeczowy stosunek organizatorów i uczestników świadczą o właściwym zrozumieniu celów i zadań pracy społeczno-oświatowej i należytym ustosunkowaniu się do poczynań oświatowców.

W. Dz.

*

K O M U N I K A T Y.

Państwowe Gimnazjum im. K. Brzostowskiego w Suwałkach na Konkursie Lotniczym „Gońca Warszawskiego“ zdobyło I-szą nagrodę zespołową w postaci pokazowego samolotu komunikacyjnego „P. W. S. 24“ za nadesłanie największej ilości odpowiedzi i wysoki poziom pracy uczniów. Gimnazjum samolot już otrzymało prócz motoru, który zostanie przesłany dodatkowo.

*

OKAŻ CZYNNE ZAINTERESOWANIE LOSEM MŁODZIEŻY I ZŁÓŻ OFIARĘ, NA JAKĄ CIĘ STAĆ.

Komunikaty o wydawnictwach.

Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska, Warszawa.

Zofia Kossak, „Przygody Kacperka — góreckiego skrzata“. Baśń. 4 plansze barwne. Dużo ilustracyj kreskowych w tekście. Ilustrował Feliks Matyjaszkiewicz. 8^{0} duża. Str. 74. Cena w oprawie zł 6.—.

Dr F. Czekowski, Zarys ogólnej rachunkowości państwowej. Str. 223. Zł 5.60.

Treść książki w skróceniu przedstawia się następująco:

Część I. Rzut oka na rozwój polskiej rachunkowości państwowej (szkic historyczny). Część ta dzieli się na trzy działy: 1) rachunkowość państwowa przed rozbiorami, 2) — po rozbiorach, 3) — po wskrzeszeniu państwa polskiego.

Część II. Rachukowość państwowa (zasady ogólne). Część ta dzieli się na siedem działów: 1) gospodarka budżetowa, 2) gospodarka niebudżetowa, 3) organa prowadzące gospodarkę państwową, 4) kasowość, 5) rachunkowość w znaczeniu ściślejszym, 6) sprawozdawczość, wreszcie 7) kontrola.

Zwraca uwagę swoiste ujęcie tematu i precyzyjna konstrukcja książki, która została opracowana z uwzględnieniem najnowszej polskiej literatury naukowej, przepisów oraz doświadczenia, nabyte przez autora w służbie państwowej. Krótka charakterystyka różnych systemów rachunkowych, jasne określenie ogólnych zasad, podanie wzorów ksiąg, zapisków i niektórych dokumentów jest dobrym drogowskazem wśród zawiłych i często zmienianych przepisów rachunkowo-kasowych.

Dr K. Petyniak-Sanecki i **Dr F. Tomanek**, „Zasady ekonomii społecznej“. Współczesne zagadnienia gospodarcze. Wydanie III. Str. 299. Zł 4.90.

Książka dzieli się na 7 rozdziałów a mianowicie: 1) Wiadomości wstępne, 2) Zarys rozwoju gospodarstwa społecznego, 3) Warunki naturalne i społeczno-polityczne rozwoju gospodarstwa społecznego, 4) Produkcja rolna, górnicza, przemysłowa, (przemysł fabryczny, rzemiosło, chałupnictwo, kwestia robotnicza), 5) Wymiana i obieg (cena, kartele, trusty, bilans handlowy, bilans płatniczy, komunikacja, pieniądz, kredyt, banki), 6) Dochód społeczny (konsumcja, oszczędność) i 7) Niezależność gospodarcza kraju a jego niezależność polityczna. Wszystkie te zagadnienia zostały omówione do ostatnich czasów, niemal do ostatnich dni;preliminarz budżetowy np. omówiono już na rok 1938/9. Niema zagadnienia w życiu gospodarczym, które by nie znalazło w książce omówienia. Bezrobocie, emigracja, samowystarczalność (autarkia), etatyzm, interwencjonizm, kwestia walutowa i pieniężna, kapitał, kapitalizm, reforma rolna, inflacja, deflacja, dewaluacja, waluta manipulowana, reglamentacja, kontyngenty, obrót wyrównawczy, spółdzielczość, wszystko to znalazło odpowiednie wyjaśnienie i zanalizowanie. Niektóre zagadnienia, na pozór bardzo trudne, jak np. deflacja, kwestia cen i jej wahania, nożyce cen, wpływ kosztów transportu na cenę, kompenzaty, clearing itd. są przedstawione tak jasno i przystępnie, że je nawet każdy laik z łatwością pojmie i zrozumie.

Wł. Semkowicz i Cz. Nanke, „Szkolny atlas historyczny“. Dzieje średniowieczne i nowożytne. Nowe wydanie (B). Zł 5.70.

Znany już od kilku lat w szkole polskiej atlas historyczny Semkowicza i Nankego ukazał się ostatnio w tanim, na obu stronach papieru drukowanym, wydaniu. Zawiera on na 19 tablicach 80 wielobarwnych map i mapek. Przeszło połowa tychże poświęcona jest historii Polski, a opracował ją prof. Wł. Semkowicz, reszta natomiast w opracowaniu prof. Cz. Nankego daje szereg przekrojów powszechnych.

B. Suchodolski, „Liceum ogólnokształcące“. (Współpraca Domu i Szkoły w Dziale Wych. Młodz. Z. 17). Str. 56. Zł 1.20.

Książka poświęcona jest niezmiernie aktualnemu dziś zagadnieniu liceum ogólnokształcącego. Zadanie, które sobie autor postawił, polega na zanalizowaniu programów licealnych, scharakteryzowaniu ich podstaw naukowych i ideowych, uzasadnieniu powziętych przez Ministerstwo W. R. i O. P. decyzji i ukazaniu odsłaniających się dalszych horyzontów realizacji ostatniego szczebla szkoły średniej. Nauczycielstwo będzie mogło dzięki temu głębiej wniknąć w intencje reformy i ducha tej nowej szkoły, ponieważ ogarnie z wyższego punktu widzenia różnorodne możliwości rozwiązań, jakie się władzom nasuwały, a zważywszy różne „za“ i „przeciw“, potrafi lepiej zrozumieć drogę, którą obrano. Autor nie daje wskazań, jak realizować nowe programy, ponieważ pełną i prawdziwą odpowiedź na to pytanie dać może tylko nauczycielstwo pracujące w liceach. Odsłaniając wszakże intelektualne kulisy prac, prowadzonych w Ministerstwie nad programem liceum, usuwa wiele nieporozumień w tej dziedzinie i ujawnia cały szereg niedocenianych zazwyczaj trudności, jakie napotykała ta praca. Prócz nauczycielstwa również i rodzice wyniosą z lektury tej książki korzyść, ponieważ znajdą w niej informacje, dotyczące warunków pracy w tej nowej szkole oraz wymagań, które stawiać ona powinna swym uczniom.

*

SPIS KSIĄŻEK

nabytych

przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną

przy K. O. S. Wil. w Wilnie

w grudniu 1937 r. i styczniu 1938 r.

Pedagogika i dydaktyka.

Antonowicz, W. Praktyki uczniowskie. Lwów 1935.

Bartyński, W. Metodyka listu kupieckiego. Lwów 1934.

Chmielewski, S. Stan szkolnictwa wśród Żydów w Polsce. Warszawa 1937.

Ehrlich, E. Pracownie kupieckie. Lwów 1935.

Encyklopedia wychowania. Tom II: Nauczanie. Warszawa 1936-37.

Falski, M. Środowisko społeczne młodzieży, a jej wykształcenie. Warszawa 1937.

Ficker, P. Didaktik der Neuen Schule, Leipzig 1932.

Friedrich, H. i **Tarnacki, J.** Zbieranie materiałów gwarowych wobec zagadnień szkoły pow. Warszawa 1937.

Gottlieb, W. Zarys metodyki korespondencji obcojęzycznej. Lwów 1934.

Kramarz, W. Uwagi o realizacji programu historii w gimnazjum kupieckim. Warszawa 1937.

Majewski, D. Koła byłych wychowanków szkół powszechnych. Warszawa 1937.

Nowicki, Z. Kartki z dziejów ruchu nauczycielskiego w Polsce. Warszawa 1937.

Pietrusiewicz, S. Zasady uspołecznienia szkoły a rzeczywistość szkolna. Warszawa 1937.

Program nauki w państw. gimnazjach ogólnokształcących. Lwów 1937.

Rygier, H. i **Machczyński, B.** Dokształcanie zawodowe pracowników umysłowych. Warszawa 1937.

Sender, K. Ćwiczenia w pisaniu — spraw. z konferencyj w Chorzowie. Chorzów 1937.

Skoczek, J. Wychowanie Wazów. Lwów 1937.

Sopoćko, M. Łączność i jednolitość nauczania religii z innymi przedmiotami. Warszawa 1937.

Sopoćko, M. Przyrodzone i nadprzyrodzone czynniki wychowania. Kraków 1937.

Tomanek, Fr. Organizacja pracy w szkole zawodowej. Lwów 1933.

Truchim, S. Św. Augustyn a nauki i szkolnictwo starożytne. Warszawa 1938.

Wojtkowski, A. Spraw. J. Jeziorowskiego z r. 1808 o stanie szkół powsz. w Poznaniu. Poznań 1937.

Woycicki, A. Co to jest współczesny Uniwersytet? Wilno 1938.

Filozofia i psychologia.

Platon. Charmides. Lizys. Warszawa 1937.

Prace w dziedzinie psychologii wychowawczej w Polsce. Warszawa 1937.

Wejdeman, A. Tragika kak suśćność iskusstwa, religii i istorii, II. Riga.

White, W. Higiena psychiczna wieku dziecięcego. Warszawa 1937.

Nauki społeczne.

Informator spółdzielczy. Warszawa 1937.

Młynarski, F. Proporcjonalizm ekonomiczny — zagadnienia nowego kierunku. Warszawa 1937.

Orynżyna, J. Przemysł ludowy w Polsce. Warszawa 1937.

Thomas, A. Histoire Anecdotique du Travail — lectures historiques. Paris. 1930.

Wańkowicz, M. C. O. P. — ognisko siły. — Centralny Okręg Przemysłowy. Warszawa 1938.

Językoznawstwo.

Łempicki, Z. Zagadnienie stylu. Warszawa 1937.

Mycielski, M. W obronie języka polskiego — domagajmy się odwołania! Leszno 1937.

Žirmunskij, V. Wstęp do poetyki. Warszawa 1934.

Matematyka i przyroda.

Czarnowski, A. Zielnik lekarski — zastosowanie, opis botaniczny... Warszawa 1938.

Łuczyńska, H. i **Wojtusiak, R.** Z życia i obyczajów zwierząt. Kraków 1938.

Malinowski, B. Życie seksualne dzikich w półn.-zach. Melanezji. Warszawa 1938.

Reed, M. Ziemia — historia gór, rzek, zwierząt i ludzi. Kraków 1938.

Szczeniowski, S. Wpływ fizyki na rozwój kultury dzisiejszej. Warszawa 1937.

Wasiutyński, J. Kopernik — twórca nowego nieba. Warszawa 1938.

Wilkosz, W. Liczę i myślę. (Jak powstała liczba). Kraków 1938.

Nauki stosowane.

Drogin, O. Myślące maszyny. Kraków 1938.

Głębocki, J. Zwalczanie wad mowy na terenie szkoły powszechnej. Wilno 1938.

Najmanowicz, S. Jąkanie — istota, przyczyny i leczenie. Warszawa 1938.

Seifert, T. Zasady techniki badania bilansu... Lwów 1938.

Sztuki piękne.

Igłowski, N. Na srebrnym ekranie. Kraków 1938.

Lissa, Z. Muzyka i film — studium. Lwów 1937.

Lorentz, S. J. K. Glaubitz, architekt wileński XVIII w. Warszawa 1937.

Pawłowski, J. Śpiewnik dla szkół powszechnych i średnich. Łódź 1936.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.